

ΑΝΑΘΕΤΟΥΣΑ ΑΡΧΗ:

Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων – Ενιαίος Διοικητικός Τομέας
Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης «Ε.Π. Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση»

« ΕΚΠΟΝΗΣΗ ΜΕΛΕΤΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΣΤΗ
ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ »

Π.2. «ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΗΜΑΤΩΝ ΕΡΕΥΝΑΣ»

Τεύχος Β': Ευρήματα Έρευνας

Σπ. Μερκούρη 38, 11634, Αθήνα
Τηλ: 210-7298192, Fax: 210-7298197
Email: proopt@otenet.gr

Ιούλιος 2014

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Περιεχόμενα Τεύχους Β'

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	3
ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ	4
I. Σημαντικότερα θετικά και αρνητικά πρότυπα που αναδύθηκαν	5
II. Εμπειρία αντιμετώπισης κρίσιμων καταστάσεων - προκλήσεων	10
III. Νοηματοδότηση ποιοτήτων – Αποτύπωση στάσης	13
ΠΡΟΦΙΛ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΩΝ ΚΑΙ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΩΝ	17
I. Παρουσία / Ισχύς αρχετυπικών χαρακτηριστικών	18
II. Διασυνδεσιμότητα αρχετυπικών χαρακτηριστικών	22
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ & ΤΕΧΝΙΚΕΣ	24
I. Κατευθύνσεις & περιεχόμενο προγραμμάτων.....	25
II. Εκπαιδευτικά εργαλεία και τεχνικές	28
III. Χαρακτηριστικά συμμετεχόντων	31
IV. Ειδικά θέματα	33
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ	34

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το παρόν είναι το **Τεύχος Β΄** της **Ενδιάμεσης Έκθεσης Αποτελεσμάτων** του έργου «Εκπόνηση μελέτης για την εφαρμογή των προγραμμάτων επιχειρηματικότητας στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση», που ανέθεσε η Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης του Ε.Π. Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση στην εταιρεία CMT ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ ΕΠΕ, με υπεργολάβο την εταιρεία TETRAS.

Εδώ καταγράφονται και σχολιάζονται τα **Ευρήματα της Έρευνας** (που παρουσιάζονται υπό τη μορφή πινάκων και γραφημάτων, στηριγμένων στα δεδομένα του Τεύχους Α΄) και διατυπώνονται τα πρώτα συμπεράσματα.

Στόχος της έρευνας ήταν η ανίχνευση του κοινού τύπου και των διαφορών των αντιλήψεων, προτεραιοτήτων και πρακτικών των διαφόρων συντελεστών που εμπλέκονται στα προγράμματα επιχειρηματικότητας στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, δηλαδή των μαθητών, εκπαιδευτικών, διοικητικών στελεχών υπουργείου και επιχειρηματιών - στελεχών επιχειρήσεων (εφεξής 'ομάδες ελέγχου').

Σύμφωνα με την Ερευνητική Μεθοδολογία του έργου, η συλλογή των δεδομένων είχε την μορφή εργαστηρίου – βιωματικού παιχνιδιού, που ολοκληρωνόταν σε τρία μέρη – φάσεις. Η μέθοδος που εφαρμόστηκε περιελάμβανε ένα συνδυασμό αναδυτικών και συνεργατικών τεχνικών, αρχετυπικών μοντέλων και γεωμετρικών αναπαραστάσεων, που εξασφάλισαν:

- το μη αναστρέψιμο της διαδικασίας και την μη εκλογίκευση των επιλογών των συμμετεχόντων, ενισχύοντας έτσι την **αξιοπιστία** των δεδομένων που προέκυψαν,
- την **προσομοίωση** της καθημερινής λειτουργίας των συμμετεχόντων, που παρότι διατηρούν τις προσωπικές τους αντιλήψεις, αλληλεπιδρούν μεταξύ τους και στη πράξη τις διαπραγματεύονται,
- την δυνατότητα προσωπικής ερμηνείας σε αμφίσημες έννοιες και καταστάσεις, που όμως κάνουν νόημα σ' όλους και
- την **εύκολη κατανόηση** των αποτελεσμάτων από το μέσο νου, με βάση κριτήρια και κανόνες κοινής λογικής, που σε συνδυασμό με την επιστημονικό υπόβαθρο και την συμμετοχική διαδικασία παραγωγής τους, τα κάνει ευρύτατα **αποδεκτά**.

Στις σελίδες που ακολουθούν παρουσιάζονται και σχολιάζονται τα εξαγόμενα κάθε βήματος της ερευνητικής μεθοδολογίας, στη βάση των κριτηρίων και κανόνων που είχαν αναφερθεί στην Ερευνητική Μεθοδολογία (Παραδοτέο 2). Υπενθυμίζεται ότι μια πιο διεξοδική συζήτηση επί των συμπερασμάτων και προτάσεων για τα νέα προγράμματα θα λάβει μέρος στην Τελική Έκθεση του έργου.

Στέφανος Μιχιώτης

Επιστ. Υπεύθυνος

ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

Σύμφωνα με την Ερευνητική Μεθοδολογία του έργου, η πρώτη φάση αποσκοπούσε στην ανάδειξη και νοηματοδότηση των θεμελιωδών αξιών, ικανοτήτων και προβλημάτων του επιχειρείν, σύμφωνα με την οπτική καθενός εκ των συμμετεχόντων, οι οποίοι:

- προσδιόριζαν τις σημαντικότερες (γι αυτούς) θετικές και αρνητικές ποιότητες του επιχειρείν και του κόσμου της αγοράς και τις συσχέτιζαν με 5 βασικές αρχές – στάσεις ζωής, με την βοήθεια του μοντέλου Cynefin ,
- υπεδείκνυαν τη συλλογική εμπειρία του χώρου τους, επιλέγοντας ανάμεσα σε 12 αρχετυπικές καταστάσεις – προκλήσεις την πιο οικεία και πιο αδύνατη να συμβεί / αντιμετωπιστεί στον χώρο τους.

Με βάση την κατατεθείσα ερευνητική μεθοδολογία, τα βασικά κριτήρια αξιολόγησης των ευρημάτων της 1^{ης} φάσης περιλαμβάνουν την εξέταση για κάθε μια από τις ομάδες ελέγχου:

- της συχνότητας εμφάνισης των αναδυομένων ποιοτήτων ή/και clusters αυτών, που συνιστούν ζητήματα (issues)
- της κατανομής τους στις 5 περιοχές του μοντέλου, ενδεικτικής της προτίμησης της αντίστοιχης αρχής – στάσης για την αντιμετώπιση διαφόρων θεμάτων και
- της ικανότητας (ή μη) διαχείρισης των σημαντικότερων προκλήσεων του χώρου τους.

Στις επόμενες σελίδες θα παρουσιαστούν μέσω συγκριτικών πινάκων και διαγραμμάτων τα αποτελέσματα του 1^{ου} μέρους της έρευνας που καλύπτει τα εξής θέματα για τις ομάδες ελέγχου:

- Θετικά και αρνητικά χαρακτηριστικά της επιχειρηματικότητας
- Νοηματοδότηση των ποιοτήτων που αναδύθηκαν
- Εμπειρία στην αντιμετώπιση κρίσιμων καμπών / προκλήσεων
- Αποτύπωση μοτίβων αντιλήψεων και συνολικής στάσης

I. Σημαντικότερα θετικά και αρνητικά πρότυπα που αναδύθηκαν

Οι ποιότητες με την μεγαλύτερη ισχύ (συχνότητα εμφάνισης) στους συμμετέχοντες παρουσιάζονται στους ακόλουθους πίνακες, σε απόλυτους αριθμούς (καταγραφές) και ποσοστά (επί των συμμετεχόντων ανά ομάδα ελέγχου). Στην περίπτωση που προέκυψαν σε πράσινα ή κίτρινα post its (ικανότητες που θαυμάζονται ή υπάρχουν) καταγράφονται ως θετικές, ενώ αλλιώς (χαρακτηριστικά που απωθούν ή εμποδίζουν) ως αρνητικές.

Πίνακας 1α: Οι συχνότερες ποιότητες που αναδύθηκαν από τους μαθητές

Συνολικά	φορές	%	Ως Θετικές	φορές	%	Ως Αρνητικές	φορές	%
ΕΓΩΙΣΜΟΣ	96	34%	ΕΥΓΕΝΕΙΑ	76	27%	ΕΓΩΙΣΜΟΣ	95	34%
ΑΓΕΝΕΙΑ	93	33%	ΕΞΥΠΝΑΔΑ	71	25%	ΑΓΕΝΕΙΑ	93	33%
ΕΥΓΕΝΕΙΑ	76	27%	ΥΠΟΜΟΝΗ	60	22%	ΨΕΥΤΙΚΟ	39	14%
ΕΞΥΠΝΑΔΑ	71	25%	ΑΠΟΦΑΣΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ	55	20%	ΟΚΝΗΡΙΑ	30	11%
ΥΠΟΜΟΝΗ	60	22%	ΕΡΓΑΤΙΚΟΤΗΤΑ	53	19%	ΑΔΥΝΑΜΙΑ	26	9%
ΑΠΟΦΑΣΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ	56	20%	ΓΝΩΣΕΙΣ	46	16%	ΦΟΒΟΣ	26	9%
ΕΡΓΑΤΙΚΟΤΗΤΑ	53	19%	ΘΕΛΗΣΗ	44	16%	ΑΠΑΙΣΙΟΔΟΞΙΑ	23	8%
ΓΝΩΣΕΙΣ	48	17%	ΕΠΙΜΟΝΗ	40	14%	ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΑΤΑ	22	8%
ΘΕΛΗΣΗ	45	16%	ΕΙΛΙΚΡΙΝΕΙΑ	29	10%	ΧΡΗΜΑΤΑ	21	8%
ΕΠΙΜΟΝΗ	45	16%	ΑΙΣΙΟΔΟΞΙΑ	28	10%	ΑΔΙΑΦΟΡΙΑ	18	6%
ΨΕΥΤΙΚΟ	39	14%	ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΤΗΤΑ	27	10%	ΑΝΙΚΑΝΟΤΗΤΑ	18	6%
ΧΡΗΜΑΤΑ	32	11%	ΧΙΟΥΜΟΡ	24	9%	ΑΝΤΙΠΑΘΕΙΑ	18	6%
ΑΙΣΙΟΔΟΞΙΑ	31	11%	ΕΜΠΕΙΡΙΑ	24	9%	ΒΑΡΕΜΑΡΑ	16	6%
ΟΚΝΗΡΙΑ	30	11%	ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑ	23	8%	ΔΙΠΡΟΣΩΠΙΑ	15	5%
ΕΙΛΙΚΡΙΝΕΙΑ	29	10%	ΤΙΜΙΟΤΗΤΑ	22	8%	ΕΓΩΚΕΝΤΡΙΚΟΣ	15	5%

Πίνακας 1β: Οι συχνότερες ποιότητες που αναδύθηκαν από τους εκπαιδευτικούς

Συνολικά	φορές	%	Ως Θετικές	φορές	%	Ως Αρνητικές	φορές	%
ΓΝΩΣΕΙΣ	15	29%	ΓΝΩΣΕΙΣ	15	29%	ΑΓΕΝΕΙΑ	12	24%
ΕΥΓΕΝΕΙΑ	13	25%	ΕΥΓΕΝΕΙΑ	13	25%	ΕΓΩΙΣΜΟΣ	11	22%
ΑΓΕΝΕΙΑ	12	24%	ΕΡΓΑΤΙΚΟΤΗΤΑ	10	20%	ΨΕΥΤΙΚΟ	9	18%
ΕΓΩΙΣΜΟΣ	12	24%	ΣΥΝΕΠΕΙΑ	10	20%	ΕΠΑΡΣΗ	8	16%
ΕΡΓΑΤΙΚΟΤΗΤΑ	10	20%	ΕΞΥΠΝΑΔΑ	9	18%	ΑΔΙΑΦΟΡΙΑ	7	14%
ΣΥΝΕΠΕΙΑ	10	20%	ΔΙΟΡΑΤΙΚΟΤΗΤΑ	8	16%	ΑΣΥΝΕΠΕΙΑ	7	14%
ΑΥΤΟΓΝΩΣΙΑ	9	18%	ΟΡΓΑΝΩΣΗ	8	16%	ΥΠΟΚΡΙΣΙΑ	6	12%
ΔΙΟΡΑΤΙΚΟΤΗΤΑ	9	18%	ΕΝΤΙΜΟΤΗΤΑ	7	14%	ΑΝΕΥΘΥΝΟΤΗΤΑ	5	10%
ΕΞΥΠΝΑΔΑ	9	18%	ΕΠΙΜΟΝΗ	7	14%	ΣΥΝΤΗΡΗΤΙΣΜΟΣ	5	10%
ΨΕΥΤΙΚΟ	9	18%	ΑΥΤΟΓΝΩΣΙΑ	6	12%	ΑΝΕΝΤΙΜΟΤΗΤΑ	4	8%
ΕΠΑΡΣΗ	8	16%	ΕΙΛΙΚΡΙΝΕΙΑ	6	12%	ΥΠΕΡΟΨΙΑ	4	8%
ΟΡΓΑΝΩΣΗ	8	16%	ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ	6	12%	ΦΙΛΟΧΡΗΜΑΤΟΣ	4	8%
ΑΔΙΑΦΟΡΙΑ	7	14%	ΥΠΟΜΟΝΗ	5	10%	ΑΓΝΟΙΑ	3	6%
ΑΣΥΝΕΠΕΙΑ	7	14%	ΑΝΑΛΥΤΙΚΟΤΗΤΑ	4	8%	ΑΔΥΝΑΜΙΑ	3	6%
ΕΝΤΙΜΟΤΗΤΑ	7	14%	ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ	4	8%	ΑΛΑΖΟΝΕΙΑ	3	6%

Πίνακας 1γ: Οι συχνότερες ποιότητες που αναδύθηκαν από τα διοικητικά στελέχη

Συνολικά	φορές	%	Ως Θετικές	φορές	%	Ως Αρνητικές	φορές	%
ΕΥΕΛΙΞΙΑ	15	26%	ΕΥΕΛΙΞΙΑ	12	21%	ΕΓΩΙΣΜΟΣ	8	14%
ΓΝΩΣΕΙΣ	9	16%	ΓΝΩΣΕΙΣ	9	16%	ΑΓΕΝΕΙΑ	7	12%
ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΟΤΗΤΑ	9	16%	ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΟΤΗΤΑ	9	16%	ΓΡΑΦΕΙΟΚΡΑΤΙΑ	5	9%
ΟΡΓΑΝΩΣΗ	9	16%	ΟΡΓΑΝΩΣΗ	9	16%	ΑΓΝΟΙΑ	4	7%
ΕΓΩΙΣΜΟΣ	8	14%	ΣΥΝΕΠΕΙΑ	8	14%	ΑΝΑΞΙΟΠΙΣΤΙΑ	4	7%
ΣΥΝΕΠΕΙΑ	8	14%	ΕΡΓΑΤΙΚΟΤΗΤΑ	7	12%	ΑΣΥΝΕΠΕΙΑ	4	7%
ΑΓΕΝΕΙΑ	7	12%	ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ	6	11%	ΕΓΩΚΕΝΤΡΙΣΜΟΣ	4	7%
ΕΡΓΑΤΙΚΟΤΗΤΑ	7	12%	ΕΝΤΙΜΟΤΗΤΑ	6	11%	ΕΛΛΕΙΨΗ ΑΥΤΟΚΡΙΤΙΚΗΣ	4	7%
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ	6	11%	ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ	6	11%	ΥΠΕΡΟΨΙΑ	4	7%
ΕΝΤΙΜΟΤΗΤΑ	6	11%	ΕΥΓΕΝΕΙΑ	6	11%	ΥΠΟΚΡΙΣΙΑ	4	7%
ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ	6	11%	ΑΝΤΙΛΗΨΗ	5	9%	ΑΔΙΑΦΟΡΙΑ	3	5%
ΕΥΓΕΝΕΙΑ	6	11%	ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ	5	9%	ΑΝΕΠΑΡΚΕΙΑ	3	5%
ΑΝΤΙΛΗΨΗ	5	9%	ΥΠΟΜΟΝΗ	5	9%	ΑΝΙΚΑΝΟΤΗΤΑ	3	5%
ΓΡΑΦΕΙΟΚΡΑΤΙΑ	5	9%	ΑΠΟΦΑΣΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ	4	7%	ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ	3	5%
ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ	5	9%	ΕΜΠΕΙΡΙΑ	4	7%	ΑΠΟΓΟΗΤΕΥΣΗ	3	5%

Πίνακας 1δ: Οι συχνότερες ποιότητες που αναδύθηκαν από τους επιχειρηματίες

Συνολικά	φορές	%	Συνολικά	φορές	%
ΟΡΓΑΝΩΣΗ	6	32%	ΑΘΕΜΙΤΟΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΣ	2	11%
ΔΙΟΡΑΤΙΚΟΤΗΤΑ	5	26%	ΑΛΑΖΟΝΕΙΑ	2	11%
ΑΝΑΛΥΣΗ / ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ	4	21%	ΑΝΑΒΛΗΤΙΚΟΤΗΤΑ	2	11%
ΓΝΩΣΕΙΣ	4	21%	ΑΠΛΗΣΤΙΑ	2	11%
ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ	4	21%	ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ	2	11%
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ	4	21%	ΑΥΤΟΓΝΩΣΙΑ	2	11%
ΣΥΝΕΠΕΙΑ	4	21%	ΓΡΑΦΕΙΟΚΡΑΤΙΑ	2	11%
ΑΓΝΟΙΑ	3	16%	ΕΠΑΡΣΗ	2	11%
ΑΝΟΙΧΤΟ ΜΥΑΛΟ	3	16%	ΕΡΓΑΤΙΚΟΤΗΤΑ	2	11%
ΑΣΥΝΕΠΕΙΑ	3	16%	ΕΥΕΛΙΞΙΑ	2	11%
ΕΓΩΙΣΜΟΣ	3	16%	ΕΥΡΗΜΑΤΙΚΟΣ	2	11%
ΕΙΛΙΚΡΙΝΕΙΑ	3	16%	ΚΑΙΡΟΣΚΟΠΙΣΜΟΣ	2	11%
ΕΠΙΜΟΝΗ	3	16%	ΚΑΤΕΣΤΗΜΕΝΟ	2	11%
ΣΥΣΤΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ	3	16%	ΚΡΑΤΙΚΗ ΔΥΣΚΑΜΨΙΑ	2	11%
ΤΙΜΙΟΤΗΤΑ	3	16%	ΜΕΘΟΔΙΚΟΤΗΤΑ	2	11%
ΤΟΛΜΗ	3	16%	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ	2	11%
ΥΠΟΚΡΙΣΙΑ	3	16%	ΟΡΑΜΑ	2	11%
ΨΕΜΑ	3	16%	ΠΡΟΣΑΡΜΟΣΤΙΚΟΤΗΤΑ	2	11%
ΑΓΕΝΕΙΑ	2	11%	ΠΡΟΧΕΙΡΟΤΗΤΑ	2	11%

Παρατηρήσεις:

1. Σε όλες τις ομάδες ελέγχου οι συχνότερα αναδυθείσες ποιότητες έχουν σταθερό (ίδιο) πρόσημο κι επομένως **υπάρχει συναντίληψη** σχετικά με τις αντίστοιχες αξίες και ικανότητες.
2. Η σημασία που οι διάφορες ομάδες ελέγχου αποδίδουν στις διάφορες ποιότητες είναι διαφορετική. Παρ' όλα αυτά όμως, υπάρχουν αρκετά κοινά σημεία ανάμεσα σε 2 ή και 3 ομάδες.
3. Ιδιαίτερη προσοχή αξίζει να δοθεί σε ορισμένες ομάδες (clusters) ποιοτήτων - που σχηματίζονται είτε αντιθετικά είτε συμπληρωματικά - και τα οποία αντιστοιχούν σε **κρίσιμα ζητήματα (issues)**. Τα σημαντικότερα εξ αυτών παρουσιάζονται στον ακόλουθο πίνακα.

Πίνακας 2α: Κρίσιμα ζητήματα που αναδύθηκαν συχνότερα ως clusters στο σύνολο των συμμετεχόντων

Συνολικά	φορές
ΕΥΓΕΝΕΙΑ – ΑΓΕΝΕΙΑ	237
ΕΓΩΙΣΜΟΣ – ΑΤΟΜΙΣΜΟΣ - ΑΛΑΖΟΝΕΙΑ - ΕΠΑΡΣΗ	160
ΕΠΙΜΟΝΗ - ΥΠΟΜΟΝΗ	128
ΘΕΛΗΣΗ – ΑΠΟΦΑΣΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ	115
ΕΙΛΙΚΡΙΝΕΙΑ – ΨΕΥΤΙΑ	104
ΓΝΩΣΕΙΣ - ΑΓΝΟΙΑ	101
ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ – ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΤΗΤΑ	81
ΕΡΓΑΤΙΚΟΤΗΤΑ – ΤΕΜΠΕΛΙΑ - ΒΑΡΕΜΑΡΑ	74
ΤΙΜΙΟΤΗΤΑ – ΕΝΤΙΜΟΤΗΤΑ - ΑΝΕΝΤΙΜΟΤΗΤΑ	62
ΕΥΕΛΙΞΙΑ – ΠΡΟΣΑΡΜΟΣΤΙΚΟΤΗΤΑ - ΑΝΟΙΚΤΟ ΜΥΑΛΟ	57
ΟΡΓΑΝΩΣΗ – ΠΡΟΓΡ/ΣΜΟΣ – ΜΕΘΟΔΙΚΟΤΗΤΑ - ΣΥΣΤΗΜΑ	53
ΣΥΝΕΠΕΙΑ – ΑΣΥΝΕΠΕΙΑ	48

4. Ενώ κάποια από αυτά τα ζητήματα (issues) αποτελούν κοινό τόπο για όλες τις ομάδες ελέγχου, κάποια άλλα εμφανίζονται κυρίως ή μόνο σε ορισμένες από αυτές, όπως φαίνεται στον παρακάτω πίνακα. Το γεγονός αυτό πρέπει να προσεχτεί γιατί αποτελεί ένδειξη ενδεχόμενης υποτίμησης της σημασίας των ζητημάτων αυτών από κάποιες ομάδες εμπλεκομένων στα προγράμματα επιχειρηματικότητας.

Πίνακας 2β: Πού κυρίως εμφανίζονται τα σημαντικότερα ζητήματα (issues) που αναδύθηκαν

Ζητήματα	Μαθητές	Εκπ/κοί	Διοικητ.	Επιχ/τίες
ΕΥΓΕΝΕΙΑ – ΑΓΕΝΕΙΑ	√√	√√	√	√
ΕΠΙΜΟΝΗ – ΥΠΟΜΟΝΗ	√√	√√	√	√
ΓΝΩΣΕΙΣ – ΑΓΝΟΙΑ	√	√√	√	√√
ΕΓΩΙΣΜΟΣ – ΑΤΟΜΙΣΜΟΣ - ΑΛΑΖΟΝΕΙΑ – ΕΠΑΡΣΗ	√	√	√	√
ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ – ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΤΗΤΑ	√	√	√	√
ΕΡΓΑΤΙΚΟΤΗΤΑ – ΤΕΜΠΕΛΙΑ – ΒΑΡΕΜΑΡΑ	√	√	√	√
ΤΙΜΙΟΤΗΤΑ – ΕΝΤΙΜΟΤΗΤΑ – ΑΝΕΝΤΙΜΟΤΗΤΑ	√	√	√	√
ΘΕΛΗΣΗ – ΑΠΟΦΑΣΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ	√	√	√	-
ΕΙΛΙΚΡΙΝΕΙΑ – ΨΕΥΤΙΑ	√	√	-	√
ΕΥΕΛΙΞΙΑ – ΠΡΟΣΑΡΜΟΣΤΙΚΟΤΗΤΑ - ΑΝΟΙΚΤΟ ΜΥΑΛΟ	-	-	√	√
ΟΡΓΑΝΩΣΗ – ΠΡΟΓΡ/ΣΜΟΣ – ΜΕΘΟΔΙΚΟΤΗΤΑ - ΣΥΣΤΗΜΑ	-	√	√	√√
ΣΥΝΕΠΕΙΑ – ΑΣΥΝΕΠΕΙΑ	-	√	√	√

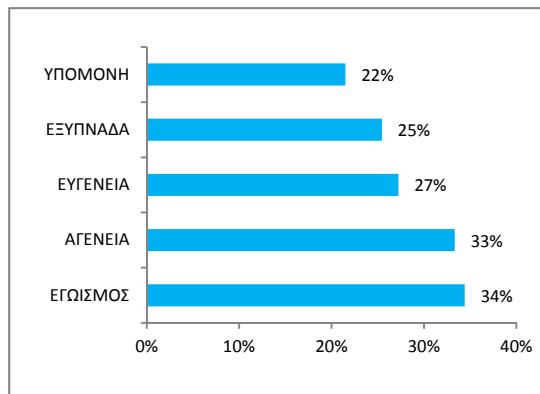
Παρατηρούμε δηλαδή ότι:

- Στους μαθητές τα θέματα της συνέπειας, της οργάνωσης και (περιέργως) της επικοινωνίας δεν αποτελούν προτεραιότητες γι αυτούς ή τουλάχιστον δεν έχουν τύχει της προσοχής τους.

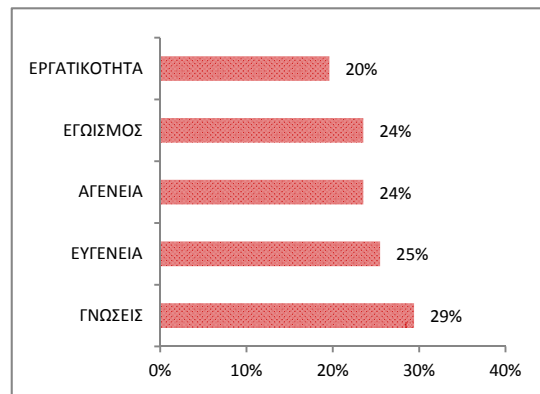
- Αντιθέτως, το χαρακτηριστικό της αισιοδοξίας υπάρχει μόνο σ' αυτούς, ενώ 'μοιράζονται' με τους εκπαιδευτικούς την υψηλή σημασία που αποδίδουν στην ευγένεια.
- Παρομοίως, ο φόβος εντοπίζεται στους μαθητές, ενώ οι επιχειρηματίες τον εκλαμβάνουν ως (πρόκληση για) ρίσκο.
- Επίσης, η διορατικότητα και η δημιουργικότητα εντοπίζεται κυρίως από τους επιχειρηματίες, γεγονός που σημαίνει ότι περνά απαρατήρητη (σαν κρίσιμη ποιότητα από εκπαιδευτικούς και μαθητές).

Ακολουθούν γραφήματα με τις 5 συχνότερα αναδυθείσες ποιότητες ανά ομάδα ελέγχου.

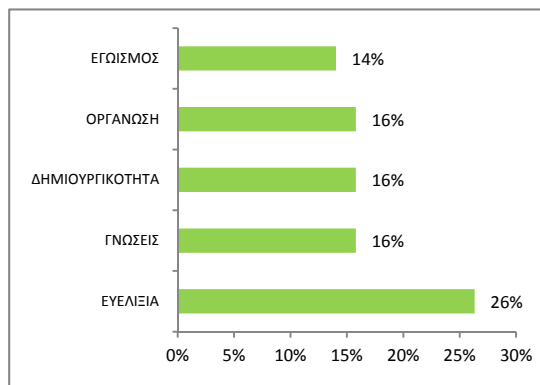
Διάγραμμα 1α: Οι 5 συχνότερες ποιότητες που αναδύθηκαν από τους μαθητές

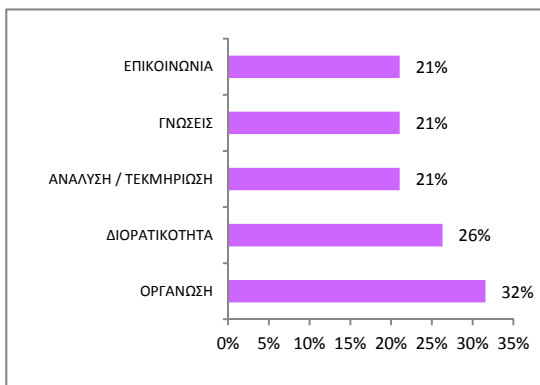
Διάγραμμα 1β: Οι 5 συχνότερες ποιότητες που αναδύθηκαν από τους εκπαιδευτικούς

Διάγραμμα 1γ: Οι 5 συχνότερες ποιότητες που αναδύθηκαν από τους διοικητικούς

Διάγραμμα 1δ: Οι 5 συχνότερες ποιότητες που αναδύθηκαν από τους επιχειρηματίες

II. Εμπειρία αντιμετώπισης κρίσιμων καταστάσεων - προκλήσεων

Οι παρακάτω 12 φράσεις αντιστοιχούν σε αρχετυπικές καταστάσεις - κρίσιμες καμπές στην εξέλιξη μιας οποιασδήποτε ατομικής ή συλλογικής προσπάθειας, άρα και επιχειρηματικής.

<ol style="list-style-type: none"> 1. Θέλω ν' αλλάξουν τα πράγματα 2. Συγκεκριμενοποιώ αφηρημένες ιδέες 3. Επικοινωνώ κι ανταλλάσσω απόψεις 4. Προετοιμάζω αυτό που θέλω 5. Το εφαρμόζω & προσπαθώ να κυριαρχήσω 6. Αναλύω, τεκμηριώνω & προχωρώ 	<ol style="list-style-type: none"> 7. Εξισορροπώ αντίθετες τάσεις 8. Κάνω επιλογές με βάση τις εμπειρίες μου 9. Βάζω στόχους κι επιδιώκω νέες γνώσεις 10. Συστηματοποιώ τη γνώση που απέκτησα 11. Αμφισβητώ & αναθεωρώ τα δεδομένα μου 12. Υπερβαίνω τις αδυναμίες μου & ξαναρχίζω
--	--

Στα πλαίσια της διαδικασίας (βήμα 2), κάθε συμμετέχων επέλεξε 1-2 εξ αυτών: μία ως την πιο οικεία στο χώρο του και μία δεύτερη (ή την ίδια) ως την πιο απίθανη / αδύνατη να συμβεί. Η πρώτη επιλογή αντιστοιχεί σε ότι θεωρούμε δεδομένο στον χώρο μας και η δεύτερη στο (θεωρούμενο ως) ανέφικτο. Με τον τρόπο αυτό εντοπίζεται η (συλλογική) εμπειρία και ικανότητα των ομάδων ελέγχου για την διαχείριση – αντιμετώπιση των αναπόδραστων αυτών προκλήσεων.

Στους πίνακες και τα διαγράμματα που ακολουθούν παρουσιάζονται αυτές που είναι οι πιο οικείες και οι πιο άγνωστες (απίθανο να συμβούν) ανάμεσα στους μαθητές, εκπαιδευτικούς, διοικητικούς και επιχειρηματίες. Με βάση τα στοιχεία έχουμε τα εξής:

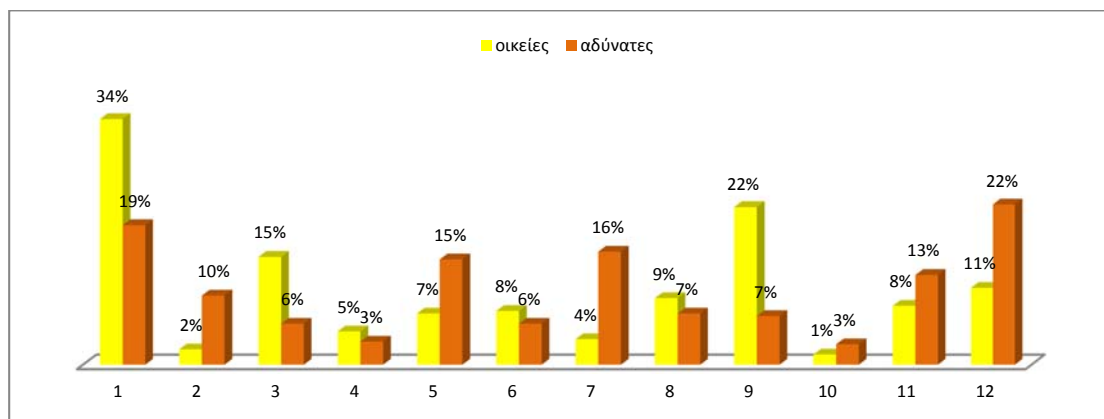
Πίνακας 3: Ποσοστά επιλογής οικείων – αδύνατων καταστάσεων ανά ομάδα ελέγχου

Καταστάσεις - Προκλήσεις	Οικείες - Διαχειρίσιμες				Δύσκολες - Αδύνατες			
	Μαθ	Εκπ	Διοικ	Επιχ	Μαθ	Εκπ	Διοικ	Επιχ
1. Θέλω ν' αλλάξουν τα πράγματα	34%	31%	18%	5%	19%	14%	28%	16%
2. Συγκεκριμενοποιώ αφηρημένες ιδέες	2%	0%	5%	5%	10%	10%	5%	21%
3. Επικοινωνώ κι ανταλλάσσω απόψεις	15%	14%	19%	11%	6%	4%	4%	0%
4. Προετοιμάζω αυτό που θέλω	5%	6%	5%	16%	3%	0%	0%	0%
5. Το εφαρμόζω & προσπαθώ να κυριαρχήσω	7%	2%	7%	0%	15%	14%	9%	11%
6. Αναλύω, τεκμηριώνω & προχωρώ	8%	6%	7%	16%	6%	4%	5%	0%
7. Εξισορροπώ αντίθετες τάσεις	4%	4%	9%	0%	16%	24%	7%	11%
8. Κάνω επιλογές με βάση τις εμπειρίες μου	9%	10%	9%	21%	7%	0%	7%	0%
9. Βάζω στόχους κι επιδιώκω νέες γνώσεις	22%	18%	9%	11%	7%	4%	0%	5%
10. Συστηματοποιώ τη γνώση που απέκτησα	1%	0%	4%	11%	3%	4%	2%	0%
11. Αμφισβητώ & αναθεωρώ τα δεδομένα μου	8%	0%	0%	5%	13%	14%	5%	11%
12. Υπερβαίνω τις αδυναμίες μου & ξαναρχίζω	11%	8%	4%	5%	22%	10%	19%	21%

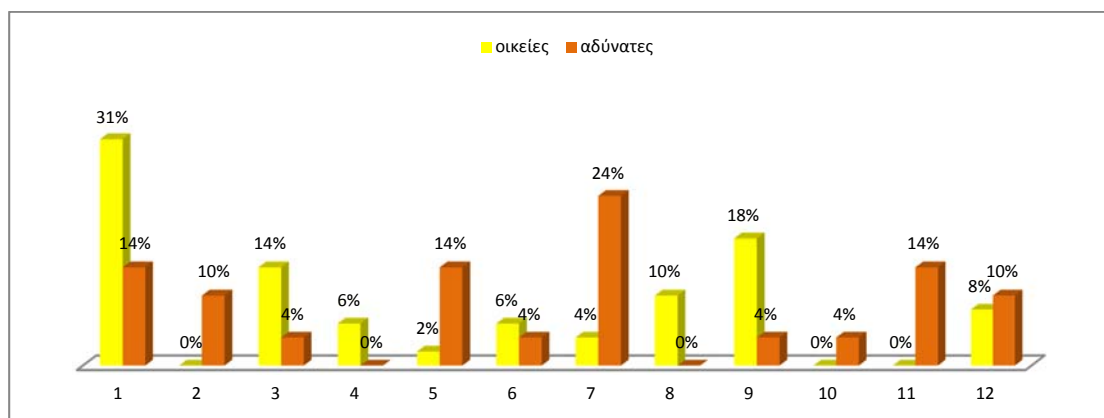
Παρατηρήσεις:

1. Η επιθυμία «ν’ αλλάξουν τα πράγματα» είναι ταυτόχρονα και οικεία και ανέφικτη (!) – κυρίως για διοικητικούς και επιχειρηματίες. Η αντίφαση αυτή πρέπει να αποτελέσει αντικείμενο ιδιαίτερης προσοχής και ενασχόλησης στα νέα προγράμματα.
2. Δύσκολες έως ανέφικτες καταστάσεις θεωρούνται:
 - Η μορφοποίηση αφηρημένων ιδεών (κυρίως για τους επιχειρηματίες)
 - Η εξισορρόπηση αντίθετων τάσεων - επίλυση συγκρούσεων
 - Η αμφισβήτηση και αναθεώρηση των δεδομένων και
 - Η επέκταση της (όποιας) δραστηριότητας με στόχο την απόκτηση κυρίαρχης θέσης
3. Υπαρκτά πλεονεκτήματα είναι οι ικανότητες επικοινωνίας και στοχοθεσίας.

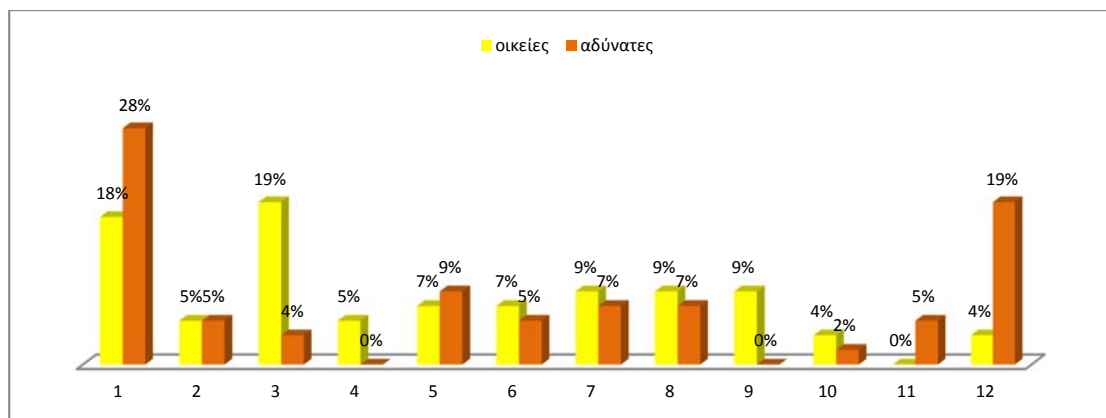
Διάγραμμα 2α: Οικείες / αδύνατες καταστάσεις για τους μαθητές

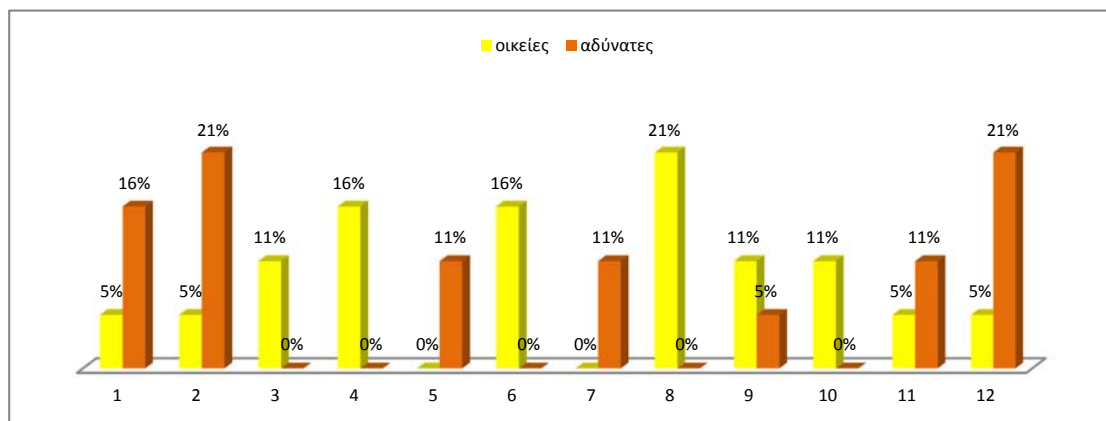
Διάγραμμα 2β: Οικείες / αδύνατες καταστάσεις για τους εκπαιδευτικούς

Διάγραμμα 2γ: Οικείες / αδύνατες καταστάσεις για τους διοικητικούς

Διάγραμμα 2δ: Οικείες / αδύνατες καταστάσεις για τους επιχειρηματίες

III. Νοηματοδότηση ποιοτήτων – Αποτύπωση στάσης

Η νοηματοδότηση των ποιοτήτων που αναδύθηκαν στα δύο πρώτα βήματα της διαδικασίας γίνεται από τους ίδιους τους συμμετέχοντες, με κριτήριο τη νοηματική συσχέτισή τους με μία ή περισσότερες από τις παρακάτω 5 αρχές. Οι αρχές αυτές, που λειτουργούν σαν κλείδα ταξινόμησης, αντιστοιχούν σε ισάριθμους τρόπους αντιμετώπισης καταστάσεων ή και στάσεις ζωής. Είναι δε οι εξής:

- A: (καθολικότητα): Υπάρχει μια μόνο αλήθεια και όλοι τη γνωρίζουμε - πρέπει όλοι να την εφαρμόσουμε
 B: (εμπειρογνωμοσύνη): Υπάρχει μία αλήθεια που την ξέρουν μόνο οι ειδικοί - πρέπει να τους ακούμε
 Γ: (διαφορετικότητα & διάλογος): Υπάρχουν πολλές & αντιφατικές αλήθειες - πρέπει να τις συζητήσουμε
 Δ: (πρωτοβουλία για δράση): Δεν υπάρχει καμιά αλήθεια, δεν βγάζω νόημα - κάποιος πρέπει να κάνει κάτι
 E: (μη ανάμιξη): Δεν ξέρω - δεν μ' ενδιαφέρει - δεν παίρνω θέση.

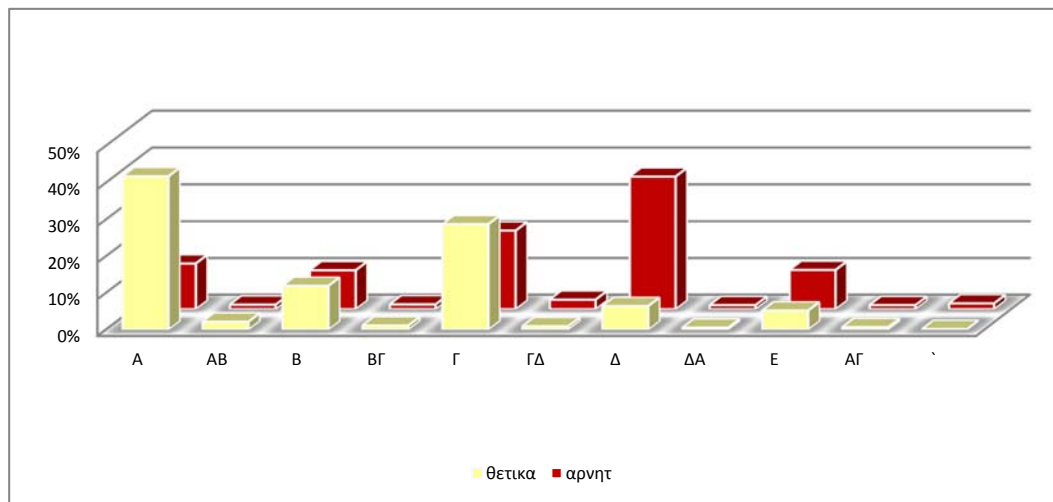
Πίνακας 4: Συσχέτιση ποιοτήτων με τις 5 αρχές / κατανομή στα 5 πεδία του Cynepin ανά ομάδα ελέγχου

Αρχή / Στάση	Μαθητές			Εκπαιδευτικοί			Διοικητικοί		
	Θετ	Αρν	Συν	Θετ	Αρν	Συν	Θετ	Αρν	Συν
A	42%	12%	27%	36%	26%	31%	29%	21%	25%
AB	2%	1%	2%	2%	1%	1%	4%	3%	3%
B	12%	11%	11%	23%	18%	20%	14%	13%	14%
BΓ	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%
Γ	29%	21%	25%	27%	15%	21%	36%	22%	29%
ΓΔ	1%	3%	2%	1%	1%	1%	4%	2%	3%
Δ	6%	36%	21%	7%	22%	14%	10%	28%	19%
ΔΑ	1%	1%	1%	0%	0%	0%	0%	1%	0%
E	5%	11%	8%	2%	12%	7%	0%	5%	3%
AΓ	1%	1%	1%	2%	2%	2%	0%	4%	2%
BΔ	0%	2%	1%	1%	2%	1%	1%	1%	1%

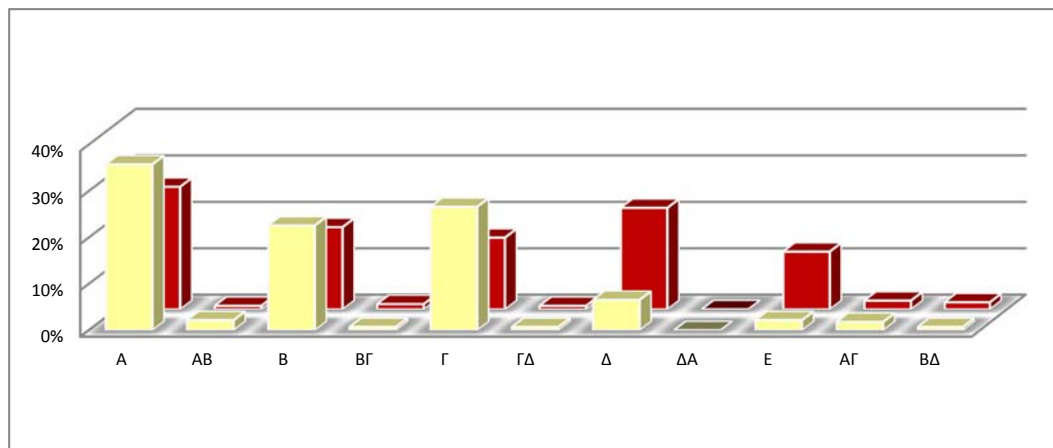
Παρατηρήσεις (για την αντιμετώπιση των θετικών & αρνητικών):

1. Τα θετικά χαρακτηριστικά της επιχειρηματικότητας θεωρούνται δεδομένα και φαίνεται να στηρίζονται στη τήρηση κάποιων απλών κανόνων, αλλά και στον διάλογο και την αποδοχή του διαφορετικού. Η εμπειρογνωμοσύνη δεν φαίνεται να έχει εδώ σπουδαίο ρόλο, ούτε και η δράση. Δηλαδή, τα καλά στοιχεία του επιχειρείν φαίνεται να ρυθμίζονται εύκολα (απλοί κανόνες) ή από μόνα τους (αυτορρύθμιση).
2. Από την άλλη, τα αρνητικά κυρίως ανατίθενται ή εκχωρούνται σε «κάποιον άλλον» προς επίλυση, είτε με τρόπο δραστικό ή με διάλογο. Σε κάποιες δε περιπτώσεις, παραμένουν ανέγγιχτα (στο 'κέντρο').
3. Αξιοσημείωτη η υστέρηση του χώρου των εμπειρογνομόνων (της αναλυτικής μεθόδου), ιδιαίτερα αν ληφθεί υπόψη ότι η έρευνα έγινε σε περιβάλλον εκπαίδευσης.

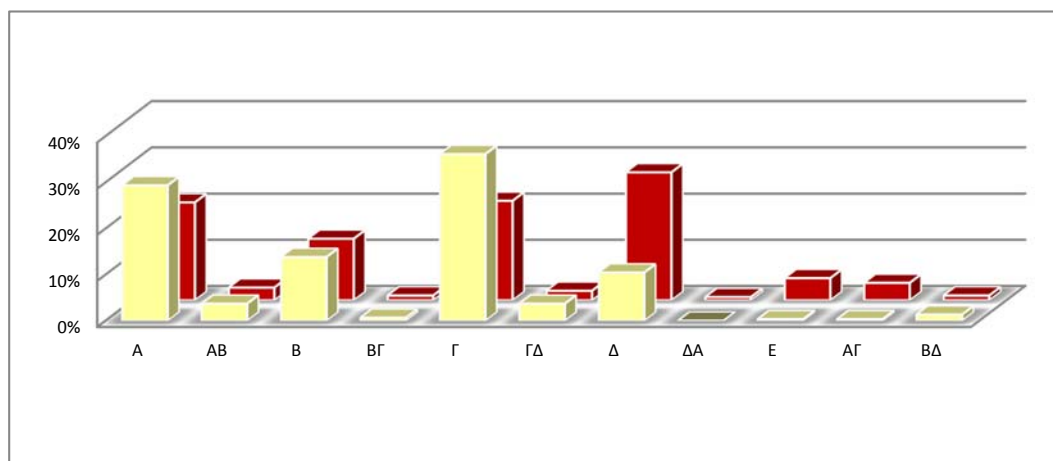
Διάγραμμα 3α: Τρόποι αντιμετώπισης θετικών / αρνητικών χαρακτηριστικών από τους μαθητές

Διάγραμμα 3β: Τρόποι αντιμετώπισης θετικών / αρνητικών χαρακτηριστικών από τους εκπαιδευτικούς

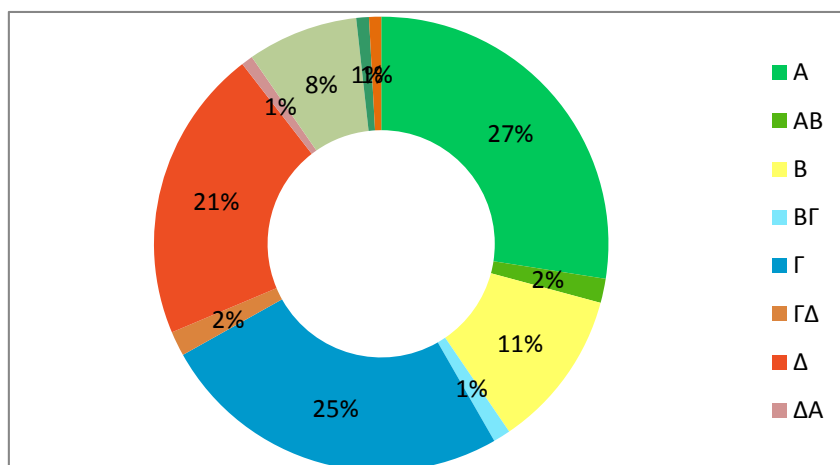
Διάγραμμα 3γ: Τρόποι αντιμετώπισης θετικών / αρνητικών χαρακτηριστικών από τους διοικητικούς

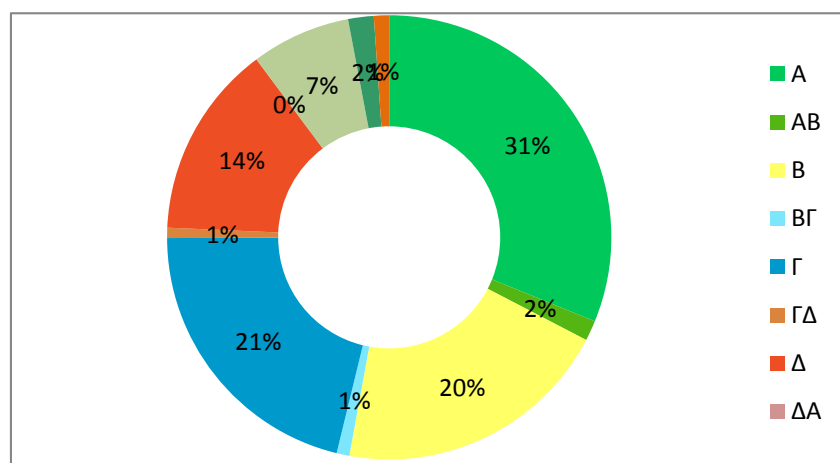
Παρατηρήσεις (για τη συνολική στάση):

1. Η συνολική στάση των μαθητών φαίνεται να μοιράζεται ανάμεσα στην τήρηση των βασικών κανόνων και τον διάλογο, ενώ πολύ περιορισμένη είναι η παρουσία της εμπειρογνωμοσύνης ως υιοθετημένης στάσης τους - (ενδεχομένως απαξιωτική στάση;)
2. Η αποδοχή των κοινά γνωστών / αποδεκτών κανόνων χαρακτηρίζει την στάση των εκπαιδευτικών, με δεύτερες επιλογές την εμπειρογνωμοσύνη (μόνο σ' αυτούς) και τον διάλογο.
3. Τέλος, πιο ισορροπημένη η συνολική στάση των διοικητικών, με τον διάλογο (ή έστω την επιδίωξή του) στην πρώτη θέση και τους κανόνες στην δεύτερη. Τελευταία και εδώ η εμπειρογνωμοσύνη.
4. Οι επιχειρηματίες δεν έκαναν το Βήμα 3, λόγω της εξ αποστάσεως συμμετοχής τους.

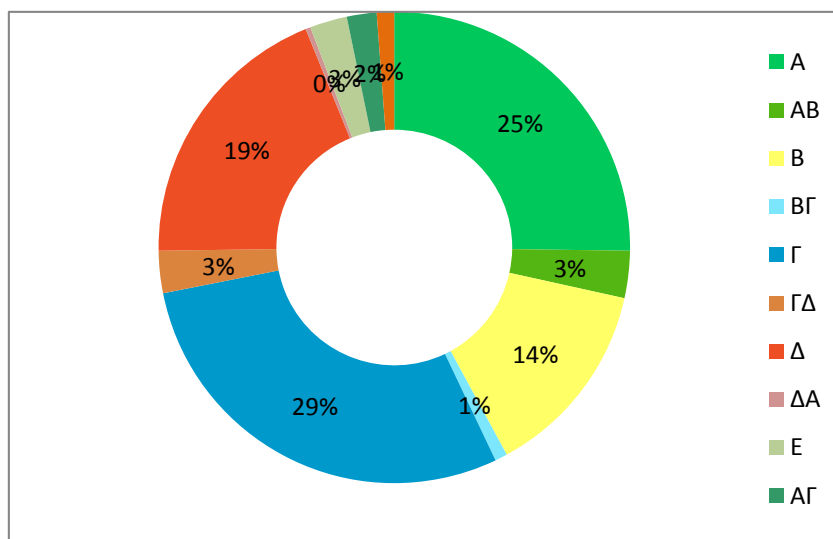
Διάγραμμα 4α: Συνολική στάση μαθητών

Διάγραμμα 4β: Συνολική στάση εκπαιδευτικών

Διάγραμμα 4γ: Συνολική στάση διοικητικών

ΠΡΟΦΙΛ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΩΝ ΚΑΙ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΩΝ

Η δεύτερη φάση στόχευε στη δημιουργία προφίλ επιχειρηματιών και καταναλωτών, τόσο των υφιστάμενων-σήμερα όσο και των επιθυμητών-αύριο. Τα προφίλ αυτά, που μπορούν να χρησιμοποιηθούν και σε σενάρια εκπαίδευσης, προέκυψαν με συνδυασμό (ανά τρία) ανάμεσα στα ακόλουθα, κοινά για όλους τους ανθρώπους, αρχετυπικά χαρακτηριστικά:

1. αφοσίωση & γενναιοδωρία	7. ρήξη & ανατροπή
2. επιβίωση & αλληλεξάρτηση	8. αναζήτηση – εξερεύνηση
3. θάρρος & μαχητικότητα	9. κυριαρχία & έλεγχος
4. ιδεαλισμός & εμπιστοσύνη	10. ευχαρίστηση & προκλήσεις
5. δημιουργική έκφραση	11. μεταμόρφωση - μαγικές λύσεις
6. πάθος & ευαισθησία	12. σοφές & δίκαιες επιλογές

Στις επόμενες σελίδες θα παρουσιαστούν μέσω συγκριτικών πινάκων και διαγραμμάτων τα αποτελέσματα του 2^{ου} μέρους της έρευνας τα εξής:

- ποια αρχετυπικά χαρακτηριστικά είναι τα κυρίαρχα στους επιχειρηματίες και τους καταναλωτές του σήμερα και συμμετέχουν περισσότερο στις τριάδες;
- ποια είναι τα αντίστοιχα σε ένα επιθυμητό μέλλον;
- ποιες είναι οι τριάδες χαρακτηριστικών (προφίλ) που αναδείχθηκαν τις περισσότερες φορές;
- ποια χαρακτηριστικά είναι τα πιο συμβατά με τα άλλα; (συνδέονται με τα περισσότερα από τα υπόλοιπα;)

Είναι ευνόητο ότι η ισχύς (επιρροή) ενός αρχετυπικού χαρακτηριστικού συνδέεται με την εκλογή του ως κυρίαρχου σήμερα και την παρουσία του στις τριάδες. Επίσης, η ανάδειξη μιας τριάδας (πχ ΑΒΓ) οδηγεί στην ανάδειξη τριών συνδέσμων (ΑΒ, ΒΓ, ΓΔ), οι οποίοι μας ενδιαφέρουν ιδιαίτερα, καθώς έτσι μπορεί να προκύψει ένας γράφος (στοιχειώδες δίκτυο) συνδέσεων χαρακτηριστικών ή και ποιοτήτων).

I. Παρουσία / Ισχύς αρχετυπικών χαρακτηριστικών

Πίνακας 5α: Συχνότητα εμφάνισης αρχετυπικών χαρακτηριστικών στα προφίλ των επιχειρηματιών του σήμερα και ενός επιθυμητού αύριο (% επί συνόλου των μαθητών, εκπαιδευτικών, διοικ. στελεχών & επιχ/τιών)

Αρχετυπικά χαρακτηριστικά Επιχειρηματία	σήμερα				ενός επιθυμητού αύριο			
	Μαθ	Εκπ	Διοικ	Επιχ	Μαθ	Εκπ	Διοικ	Επιχ
1. αφοσίωση & γενναιοδωρία	4%	1%	4%	0%	19%	21%	10%	9%
2. επιβίωση & αλληλεξάρτηση	15%	16%	15%	15%	1%	0%	2%	2%
3. θάρρος & μαχητικότητα	13%	17%	15%	13%	8%	3%	10%	5%
4. ιδεαλισμός & εμπιστοσύνη	4%	0%	0%	2%	10%	3%	10%	11%
5. δημιουργική έκφραση	8%	9%	7%	5%	7%	3%	10%	19%
6. πάθος & ευαισθησία	5%	2%	6%	5%	12%	17%	10%	9%
7. ρήξη & ανατροπή	11%	12%	8%	9%	4%	7%	10%	7%
8. αναζήτηση – εξερεύνηση	11%	11%	13%	5%	6%	11%	10%	14%
9. κυριαρχία & έλεγχος	14%	17%	20%	21%	3%	0%	0%	0%
10. ευχαρίστηση & προκλήσεις	4%	8%	5%	11%	3%	3%	5%	5%
11. μεταμόρφωση - μαγικές λύσεις	7%	6%	6%	14%	2%	5%	7%	0%
12. σοφές & δίκαιες επιλογές	3%	1%	0%	0%	25%	27%	19%	19%

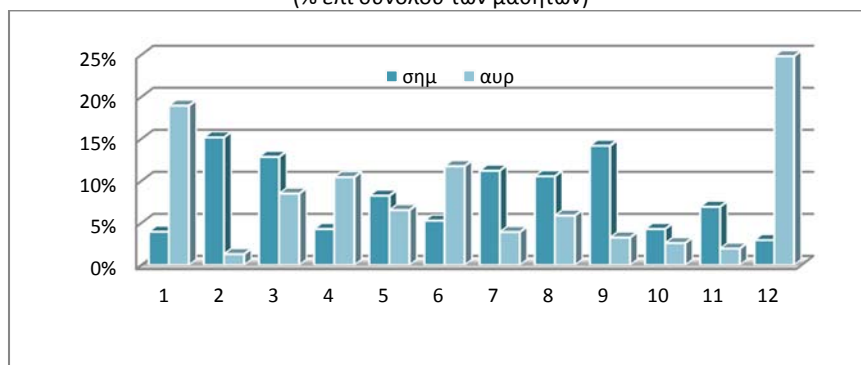
Πίνακας 5β: Συχνότητα εμφάνισης αρχετυπικών χαρακτηριστικών στα προφίλ των καταναλωτών του σήμερα και ενός επιθυμητού αύριο (% επί συνόλου των μαθητών, εκπαιδευτικών, διοικ. στελεχών & επιχ/τιών)

Αρχετυπικά χαρακτηριστικά Καταναλωτή	σήμερα				ενός επιθυμητού αύριο			
	Μαθ	Εκπ	Διοικ	Επιχ	Μαθ	Εκπ	Διοικ	Επιχ
1. αφοσίωση & γενναιοδωρία	4%	0%	1%	1%	8%	3%	0%	6%
2. επιβίωση & αλληλεξάρτηση	17%	17%	19%	19%	3%	0%	0%	0%
3. θάρρος & μαχητικότητα	6%	5%	7%	3%	9%	15%	10%	2%
4. ιδεαλισμός & εμπιστοσύνη	6%	0%	4%	4%	17%	9%	17%	17%
5. δημιουργική έκφραση	6%	6%	5%	1%	5%	7%	2%	4%
6. πάθος & ευαισθησία	7%	3%	2%	8%	6%	0%	2%	11%
7. ρήξη & ανατροπή	6%	8%	5%	5%	6%	8%	12%	6%
8. αναζήτηση – εξερεύνηση	16%	19%	21%	19%	8%	13%	12%	24%
9. κυριαρχία & έλεγχος	6%	9%	5%	10%	10%	11%	10%	2%
10. ευχαρίστηση & προκλήσεις	10%	12%	11%	11%	8%	9%	10%	15%
11. μεταμόρφωση - μαγικές λύσεις	6%	13%	11%	17%	6%	2%	0%	4%
12. σοφές & δίκαιες επιλογές	9%	7%	10%	4%	14%	23%	26%	11%

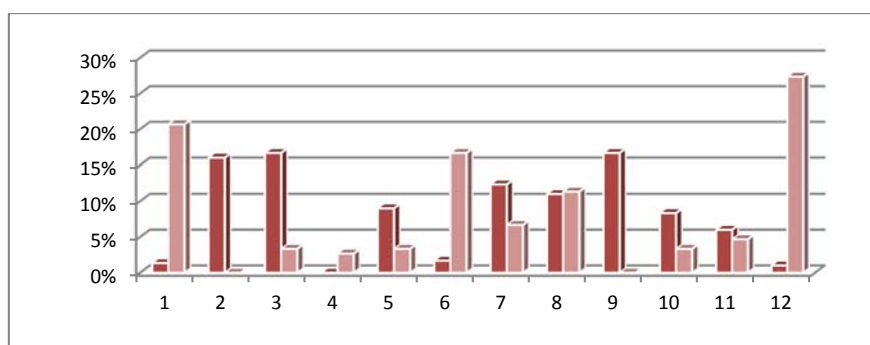
Με βάση τα στοιχεία των πινάκων και τα εποπτικά διαγράμματα, προκύπτουν τα εξής απτά συμπεράσματα:

1. Υπάρχει εντυπωσιακή σύμπτωση απόψεων ανάμεσα στις ομάδες ελέγχου ως προς τα κυρίαρχα αρχετυπικά χαρακτηριστικά των επιχειρηματιών και καταναλωτών, τόσο του σήμερα όσο και του αύριο.
2. Οι επιχειρηματίες του σήμερα χαρακτηρίζονται από: επιβίωση & αλληλεξάρτηση, θάρρος και μαχητικότητα, (προσπάθεια για) κυριαρχία & έλεγχο και ρήξη & ανατροπή.
3. Από την άλλη, η επιθυμητή φιγούρα του επιχειρηματία του αύριο περιλαμβάνει: σοφές & δίκαιες επιλογές, αφοσίωση & γενναιοδωρία, αλλά και πάθος & ευαισθησία και αναζήτηση & εξερεύνηση.

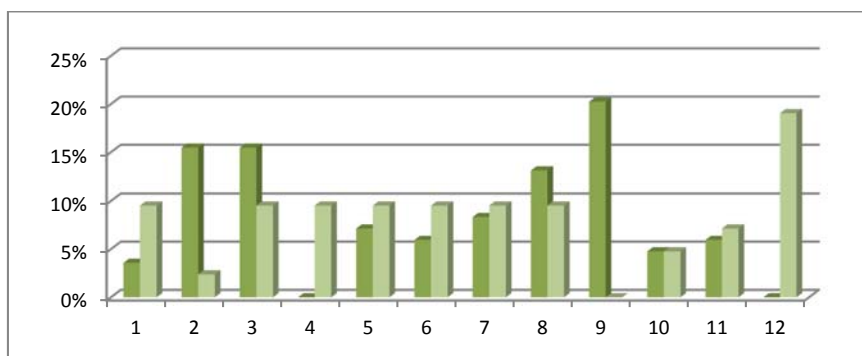
Διάγραμμα 5α: Εμφάνιση αρχετυπικών χαρακτηριστικών στα προφίλ των επιχειρηματιών σήμερα / αύριο (% επί συνόλου των μαθητών)

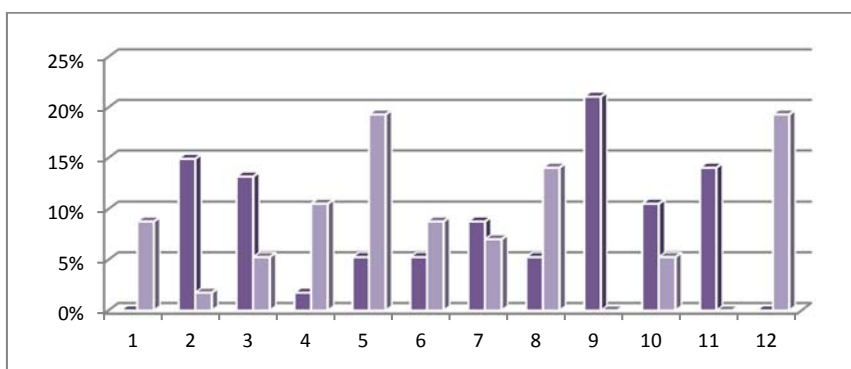
Διάγραμμα 5β: Εμφάνιση αρχετυπικών χαρακτηριστικών στα προφίλ των επιχειρηματιών σήμερα / αύριο (% επί συνόλου των εκπαιδευτικών)

Διάγραμμα 5γ: Εμφάνιση αρχετυπικών χαρακτηριστικών στα προφίλ των επιχειρηματιών σήμερα / αύριο (% επί συνόλου των διοικητικών)

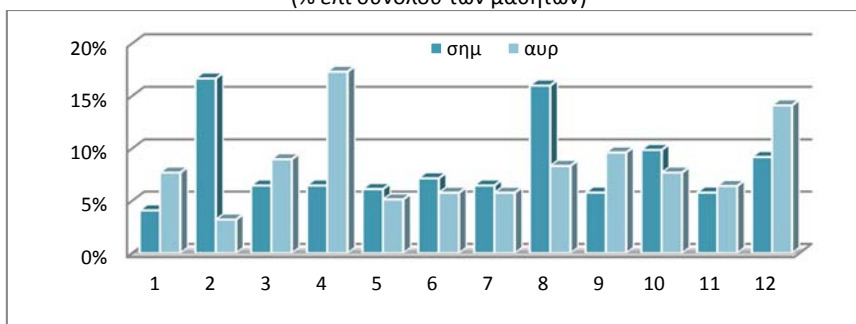

Διάγραμμα 5δ Εμφάνιση αρχετυπικών χαρακτηριστικών στα προφίλ των επιχειρηματιών σήμερα / αύριο (% επί συνόλου των επιχειρηματιών)

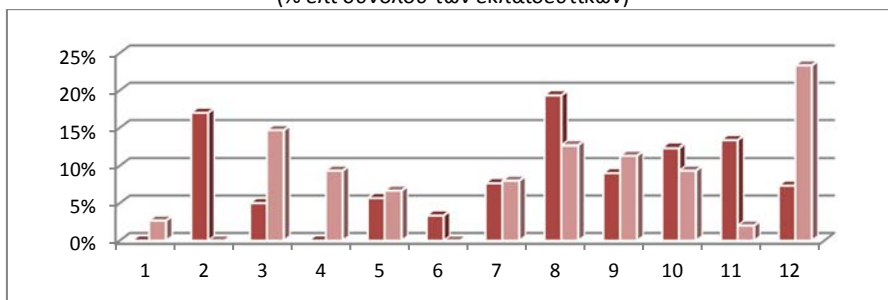

4. Οι καταναλωτές του σήμερα χαρακτηρίζονται επίσης από επιβίωση & αλληλεξάρτηση και αναζήτηση & εξερεύνηση, ενώ δείχνουν να ψάχνουν και για μαγικές λύσεις μεταμόρφωσης και ευχαρίστηση & προκλήσεις.
5. Για το αύριο υπάρχει και πάλι η προσδοκία των σοφές & δίκαιες επιλογές, ιδεαλισμό & εμπιστοσύνη, ρήξη & ανατροπή, αναζήτηση & εξερεύνηση και ευχαρίστηση & προκλήσεις.

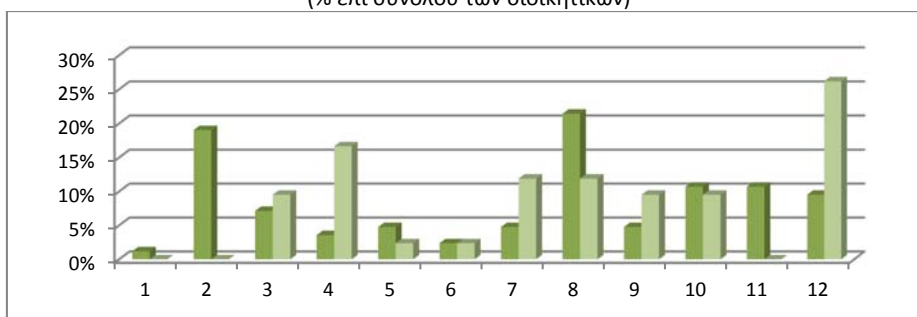
Διάγραμμα 5ε: Εμφάνιση αρχετυπικών χαρακτηριστικών στα προφίλ των καταναλωτών σήμερα / αύριο (% επί συνόλου των μαθητών)

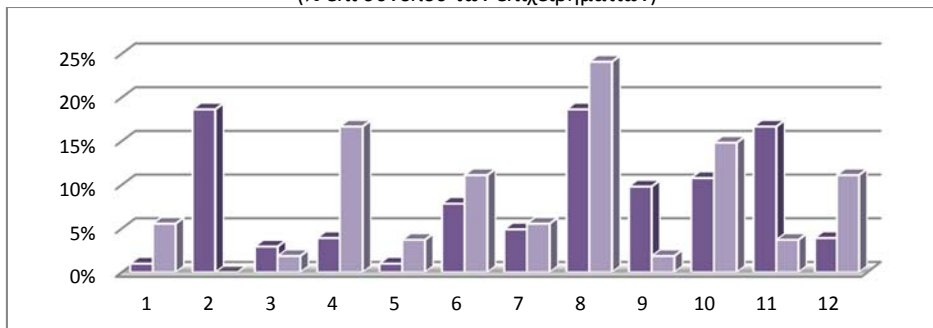
Διάγραμμα 5στ: Εμφάνιση αρχετυπικών χαρακτηριστικών στα προφίλ των καταναλωτών σήμερα / αύριο
(% επί συνόλου των εκπαιδευτικών)

Διάγραμμα 5ζ: Εμφάνιση αρχετυπικών χαρακτηριστικών στα προφίλ των καταναλωτών σήμερα / αύριο
(% επί συνόλου των διοικητικών)

Διάγραμμα 5η Εμφάνιση αρχετυπικών χαρακτηριστικών στα προφίλ των καταναλωτών σήμερα / αύριο
(% επί συνόλου των επιχειρηματιών)

II. Διασυνδεσιμότητα αρχετυπικών χαρακτηριστικών

Πίνακας 6α: Πλήθος συνδυασμών αρχετυπικών χαρακτηριστικών στα προφίλ των επιχειρηματιών του σήμερα

Ο Επιχειρηματίας του σήμερα											
Μαθητές			Εκπαιδευτικοί			Διοικητικοί			Επιχειρηματίες		
Συνδ.	Συχν.		Συνδ.	Συχν.		Συνδ.	Συχν.		Συνδ.	Συχν.	
3	9	52%	2	9	61%	2	9	64%	2	9	63%
2	7	37%	2	3	49%	3	9	50%	3	9	53%
7	9	33%	7	9	41%	2	3	36%	9	11	47%
2	3	25%	5	10	39%	6	8	29%	7	9	37%

Πίνακας 6β: Πλήθος συνδυασμών αρχετυπικών χαρακτηριστικών στα προφίλ των επιχειρηματιών του αύριο

Ο Επιχειρηματίας του (επιθυμητού) αύριο											
Μαθητές			Εκπαιδευτικοί			Διοικητικοί			Επιχειρηματίες		
Συνδ.	Συχν.		Συνδ.	Συχν.		Συνδ.	Συχν.		Συνδ.	Συχν.	
1	12	48%	1	12	63%	8	12	29%	2	8	58%
4	12	29%	1	6	43%	1	12	21%	2	11	37%
6	12	27%	6	12	43%	1	4	14%	8	9	37%
1	4	19%	7	8	20%	4	12	14%	2	6	26%

Πίνακας 6γ: Πλήθος συνδυασμών αρχετυπικών χαρακτηριστικών στα προφίλ των καταναλωτών του σήμερα

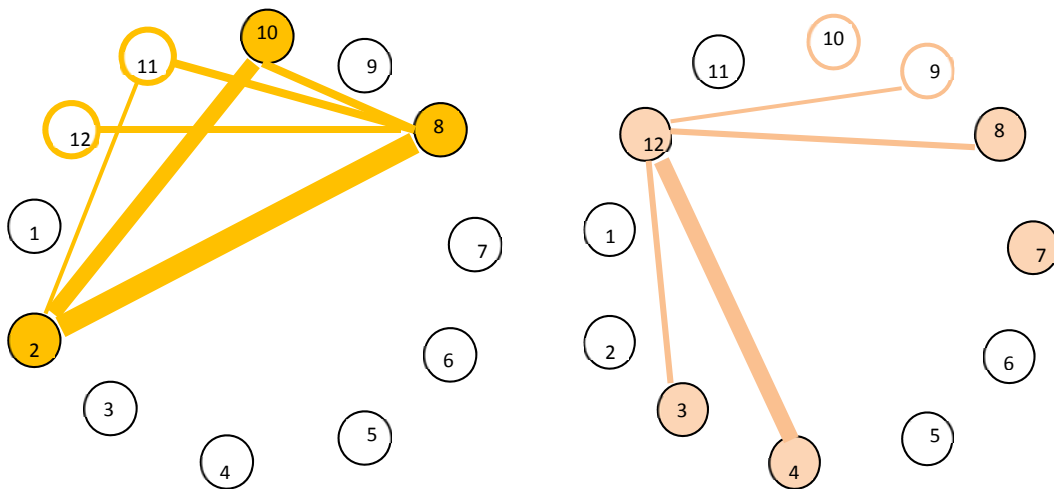
Ο Καταναλωτής του σήμερα											
Μαθητές			Εκπαιδευτικοί			Διοικητικοί			Επιχειρηματίες		
Συνδ.	Συχν.		Συνδ.	Συχν.		Συνδ.	Συχν.		Συνδ.	Συχν.	
2	8	46%	2	10	55%	2	8	69%	5	12	37%
8	12	23%	2	8	47%	2	10	54%	5	8	26%
2	7	19%	2	11	41%	8	10	54%	4	12	21%
2	10	19%	10	11	41%	8	11	54%	8	12	16%

Πίνακας 6δ: Πλήθος συνδυασμών αρχετυπικών χαρακτηριστικών στα προφίλ των καταναλωτών του αύριο

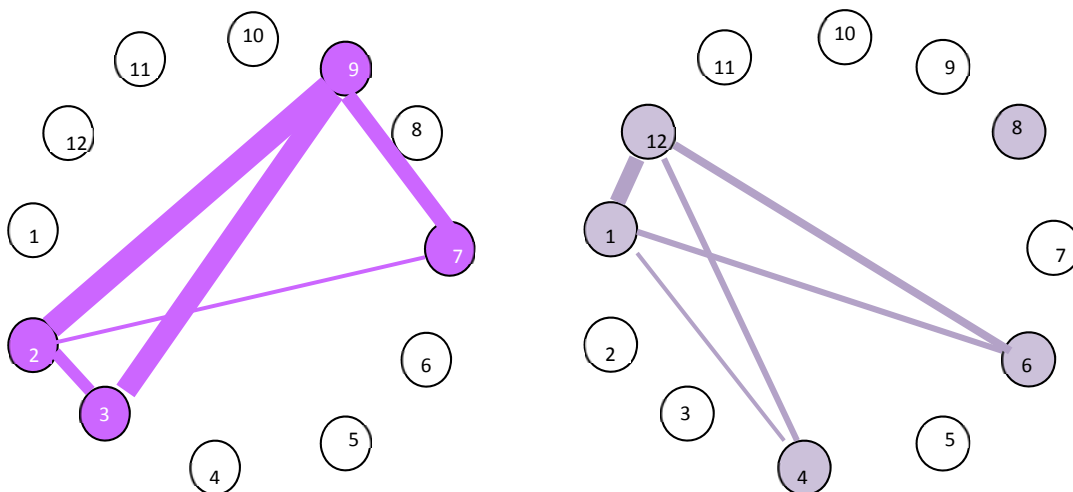
Ο Καταναλωτής του (επιθυμητού) αύριο											
Μαθητές			Εκπαιδευτικοί			Διοικητικοί			Επιχειρηματίες		
Συνδ.	Συχν.		Συνδ.	Συχν.		Συνδ.	Συχν.		Συνδ.	Συχν.	
4	12	19%	3	8	27%	4	12	38%	4	8	26%
4	10	15%	3	12	24%	8	12	31%	8	12	26%
1	4	13%	4	12	24%	9	12	31%	8	10	26%
4	8	13%	7	12	24%	3	12	23%	6	10	16%

Με βάση τα στοιχεία των πινάκων κατασκευάζουμε τους ακόλουθους γράφους συνδέσεων – σχέσεων μεταξύ των αρχετυπικών στοιχείων, που επαληθεύουν τα μέχρι τώρα συμπεράσματα για τα προφίλ των επιχειρηματιών και καταναλωτών του σήμερα και του αύριο.

Επίσης, είναι αξιοπρόσεκτη η παρόμοια αλλαγή των συνδετήριων μοτίβων επιχειρηματιών και καταναλωτών και η ομοιότητά τους ειδικά στην περίπτωση του (επιθυμητού) αύριο, το οποίο ενδεχομένως παραπέμπει σε κοινές προσδοκίες.

Διάγραμμα 6α: Προφίλ επιχειρηματία σήμερα / αύριο

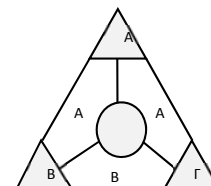
Διάγραμμα 6β: Προφίλ καταναλωτή σήμερα / αύριο

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ & ΤΕΧΝΙΚΕΣ

Στη τρίτη φάση του εργαστηρίου το ζητούμενο ήταν η καταγραφή των απόψεων των συμμετεχόντων για τις ανάγκες, προτεραιότητες και τεχνικές των νέων προγραμμάτων επιχειρηματικότητας.

Οι συμμετέχοντες απάντησαν (ατομικά) σε 15 ερωτήσεις, με τρεις απαντήσεις η κάθε μια, με τον εξής τρόπο:

- Αν συμφωνούσαν με 1 απάντηση, μάρκαραν μέσα στο αντίστοιχο μικρό τρίγωνο
- Αν αμφιταλαντεύονταν σε 2 επιλογές, μάρκαραν στον αντίστοιχο λευκό χώρο
- Αν δεν μπορούσαν να διαλέξουν ανάμεσα στις 3, μάρκαραν στον κύκλο στο κέντρο
- Αν δεν τους αφορούσε ή δεν συμφωνούσαν με καμία επιλογή, μάρκαραν έξω από το τρίγωνο.

Οι 15 ερωτήσεις αφορούσαν ζητήματα:

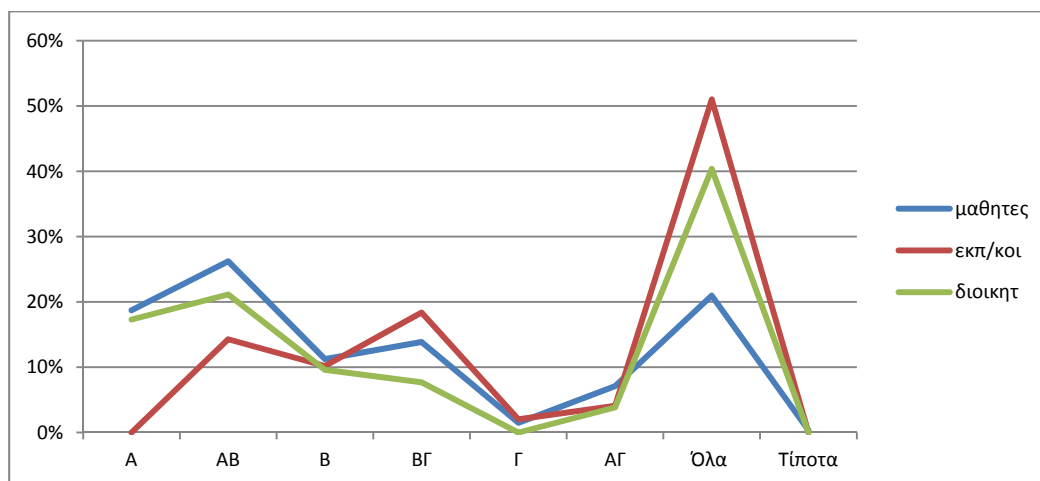
- Κατευθύνσεων και περιεχομένου των προγραμμάτων επιχειρηματικότητας
- Εκπαιδευτικών εργαλείων και τεχνικών και
- Χαρακτηριστικών των συμμετεχόντων (μαθητών, εκπαιδευτικών, επιχειρήσεων)

Στις επόμενες σελίδες θα παρουσιαστούν μέσω συγκριτικών πινάκων και διαγραμμάτων τα αποτελέσματα του 3^{ου} μέρους της έρευνας.

I. Κατευθύνσεις & περιεχόμενο προγραμμάτων

1. Ποια πιστεύεις ότι πρέπει να είναι η φιλοσοφία μιας επιχείρησης;

A. οικονομικό αποτέλεσμα - B. κοινωνική ευθύνη - Γ. περιβαλλοντική ευαισθησία

Σχόλια:

- Η πλειοψηφία των εκπαιδευτικών και διοικητικών απαντά «όλα» (αν και η φιλοσοφία δεν μπορεί να τριχάζεται) ενώ οι μαθητές δείχνουν πιο 'ρεαλιστές'.
- Αξιοσημείωτο τα μηδενικό ποσοστό των εκπαιδευτικών στο οικονομικό αποτέλεσμα
- Κατά τ' άλλα, το σχηματιζόμενο pattern (μοτίβο) είναι παρεμφερές ανάμεσα στις ομάδες ελέγχου.

2. Ποια πιστεύεις ότι πρέπει να είναι βασική της επιδίωξη;

A. διαρκής καινοτομία - B. επιβίωση στην αγορά - Γ. σχέσεις ανθρώπων

Σχόλια:

- Μη ενιαίο pattern ανάμεσα στις ομάδες ελέγχου
- Οι εκπαιδευτικοί και οι μαθητές δείχνουν να κατανοούν την ανάγκη επιβίωσης

- Αξιοσημείωτα:
 - τα χαμηλά ποσοστά των διοικητικών στην καινοτομία και τα υψηλά στις σχέσεις
 - τα χαμηλά ποσοστά των σχέσεων σε όλους πλην διοικητικών (μηδενικά σε εκπαιδευτικούς)
 - η μεγάλη διαφοροποίηση ως προς τις ανθρώπινες σχέσεις ανάμεσα σε εκπαιδευτικούς και διοικητικούς.

3. Ποια νομίζεις ότι είναι η σημαντικότερη φάση μιας επιχείρησης;

A. δημιουργία - B. εδραίωση στην αγορά - Γ. προσαρμογή στις αλλαγές

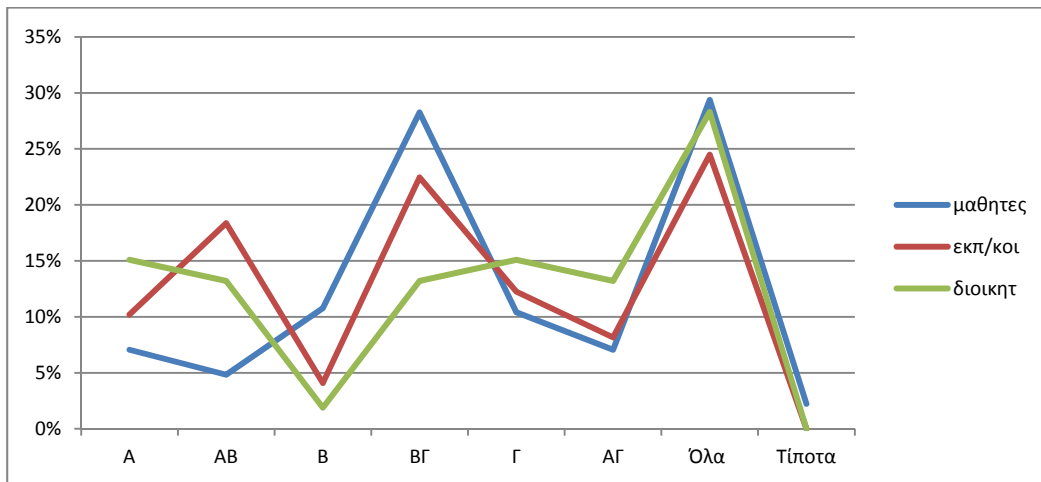

Σχόλια:

- Σχετικά ομοιογενές pattern
- Αξιοσημείωτα:
 - Η ελάχιστη αποδιδόμενη σημασία στη δημιουργία της επιχείρησης (απ' όλους πλην των ίδιων των επιχειρηματιών) – και μάλιστα όταν τα περισσότερα έως τώρα προγράμματα έχουν αυτό ακριβώς το θέμα
 - Η έμφαση στην προσαρμοστικότητα μόνο από τους διοικητικούς.

4. Ποιο πρέπει να είναι το επίκεντρο σ' ένα πρόγραμμα επιχειρηματικότητας;

A. πνεύμα επιχειρείν - B. γνώσεις διοίκησης & οικονομίας - Γ. δεξιότητες συνεργασίας

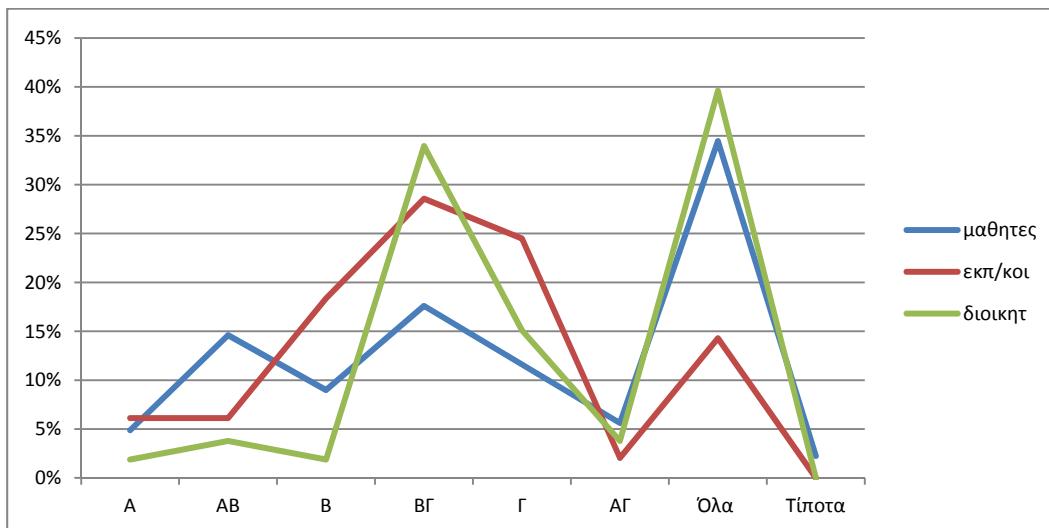

Σχόλια:

- Σχετικά ομοιογενές pattern, με έμφαση στις μη-μονοσήμαντες επιλογές
- Αξιοσημείωτα:
 - Αρκετά χαμηλά το πνεύμα του επιχειρείν – ίσως μη απτό για αρκετούς
 - Ελάχιστο το ενδιαφέρον για γνώσεις διοίκησης & οικονομίας

15. Τι θα ήθελες να πάρεις από τη συμμετοχή σου σε ένα νέο πρόγραμμα;

A. εξειδικευμένες γνώσεις - B. καινούργιες δεξιότητες - Γ. ανακάλυψη νέων οπτικών

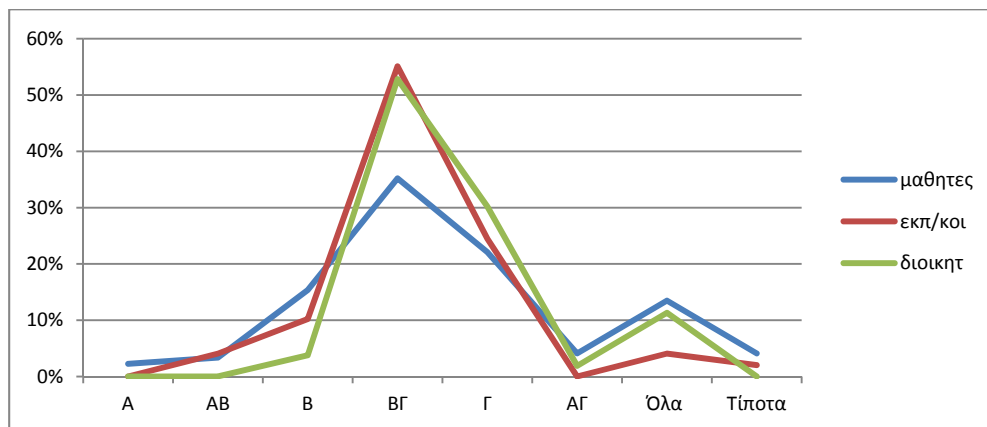
Σχόλια:

- «Όλα» φαίνονται δελεαστικά, αλλά όλα δεν χωρούν σε ένα πρόγραμμα!
- Αξιοσημείωτα:
 - Η έλλειψη ενδιαφέροντος για εξειδικευμένες γνώσεις (και πάλι)
 - Το μικρό ενδιαφέρον για απόκτηση δεξιοτήτων

II. Εκπαιδευτικά εργαλεία και τεχνικές

5. Τι θα ήθελες να έχει κυρίως ένα πρόγραμμα επιχειρηματικότητας;

A. θεωρητικές διαλέξεις - B. παρουσίαση case studies - Γ. πρακτική εφαρμογή (βιωματικό)

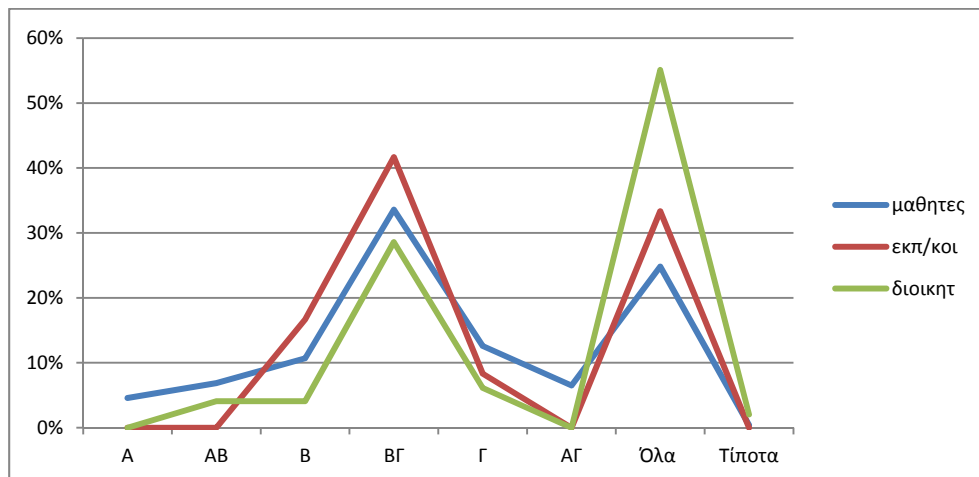

Σχόλια:

- Ομοιογενές μοτίβο ανάμεσα σε όλες τις ομάδες ελέγχου
- Αξιοσημείωτα:
 - Απουσία ενδιαφέροντος για διαλέξεις και θεωρία
 - Τα βιωματικά case studies (αληθοφανή σενάρια;) μοιάζουν πολύ ελκυστικά

6. Τι εκπαιδευτικά μέσα θα ήθελες κυρίως να υπάρχουν διαθέσιμα;

A. σημειώσεις - B. οπτικοακουστικό υλικό - Γ. πρόσβαση στο διαδίκτυο (για έρευνα)

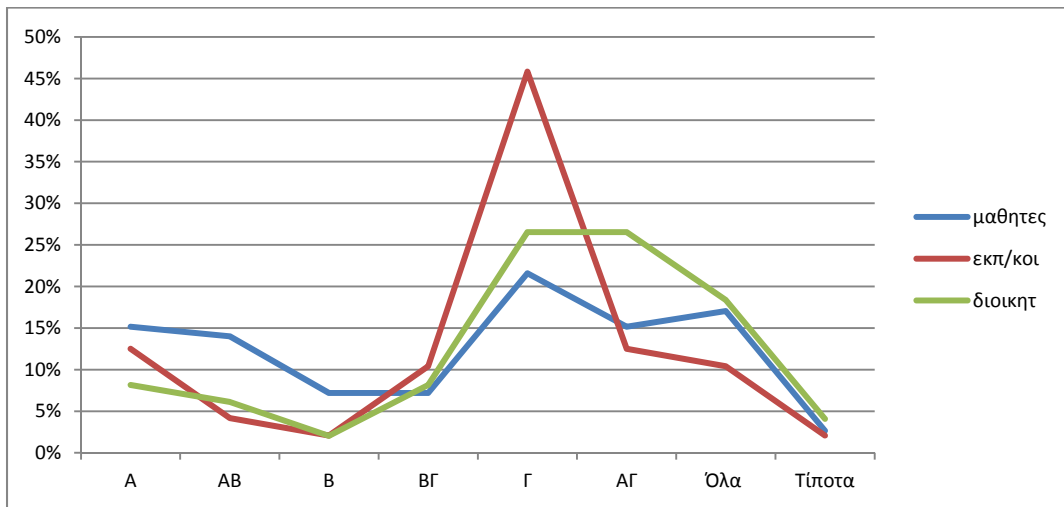

Σχόλια:

- Ομοιογενές μοτίβο και πάλι
- Αξιοσημείωτα:
 - Απουσία ενδιαφέροντος για σημειώσεις
 - Ενδιαφέρον απ' όλους για οπτικοακουστικό υλικό – μέσω πρόσβασης στο διαδίκτυο ;

7. Τι άλλο πιστεύεις ότι θα ήταν σημαντικό;

A. περισσότερος χρόνος - B. χρήματα για μικροέξοδα - Γ. λιγότερη γραφειοκρατία

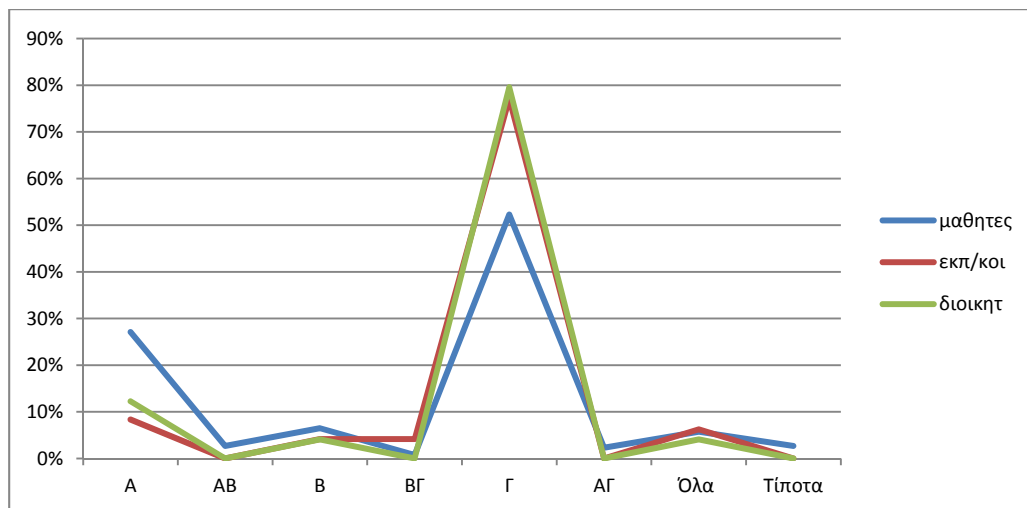

Σχόλια:

- Σχετικά ανομοιογενές μοτίβο
- Αξιοσημείωτα:
 - ανάγκη για λιγότερη (διαχειριστική) γραφειοκρατία
 - μη ανάγκη χρημάτων για μικροέξοδα (!)
 - ο χρόνος φαίνεται OK

8. Πού θα ήθελες να γίνεται;

A. εντός σχολείου - B. εκτός σχολείου - Γ. μικτό (εντός κι εκτός)

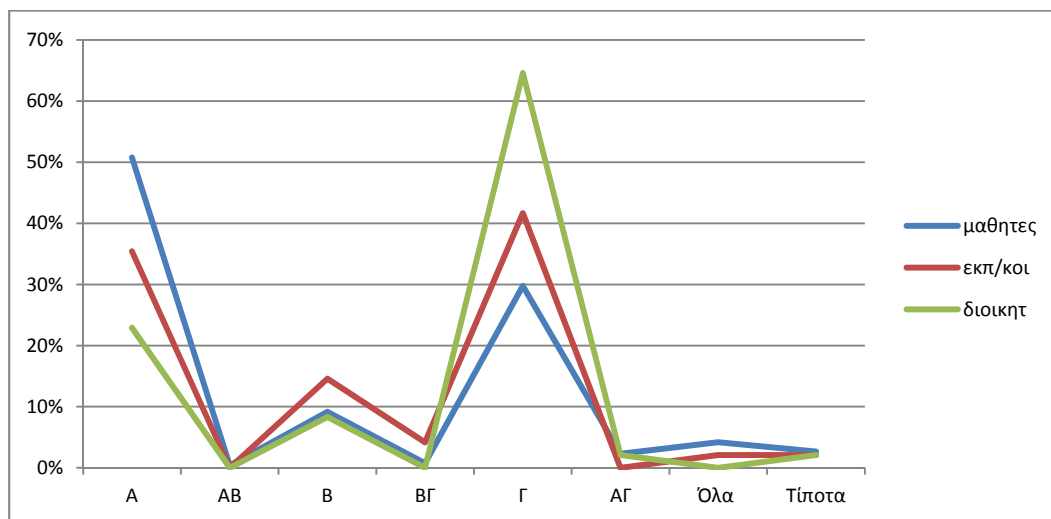

Σχόλια:

- Ομοιογενές μοτίβο και πάλι
 - Αξιοσημείωτη η ωριμότητα της μικτής επιλογής

9. Πότε θα ήθελες να γίνεται;

A. εντός ωραρίου - B. εκτός ωραρίου - Γ. μικτό (εντός κι εκτός)

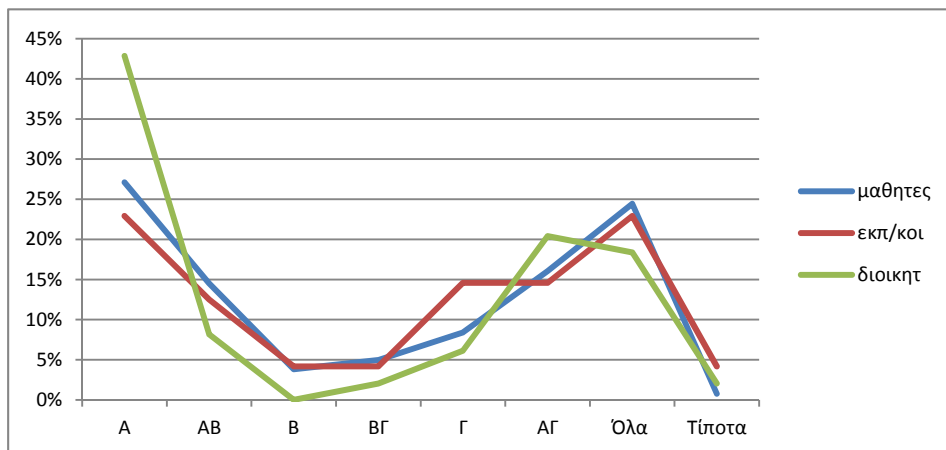
Σχόλια:

- Ομοιογενές μοτίβο και πάλι
- Αξιοσημείωτα:
 - Δύο ξεκάθαρες επιλογές: είτε εντός ωραρίου (κυρίως από μαθητές) είτε μικτό σύστημα

III. Χαρακτηριστικά συμμετεχόντων

10. Τι χαρακτηριστικά πρέπει να έχουν οι μαθητές που θα συμμετάσχουν;

A. ενδιαφέρον & δέσμευση - B. ειδικές γνώσεις - Γ. εμπειρία προγρ/των & συνεργασίας

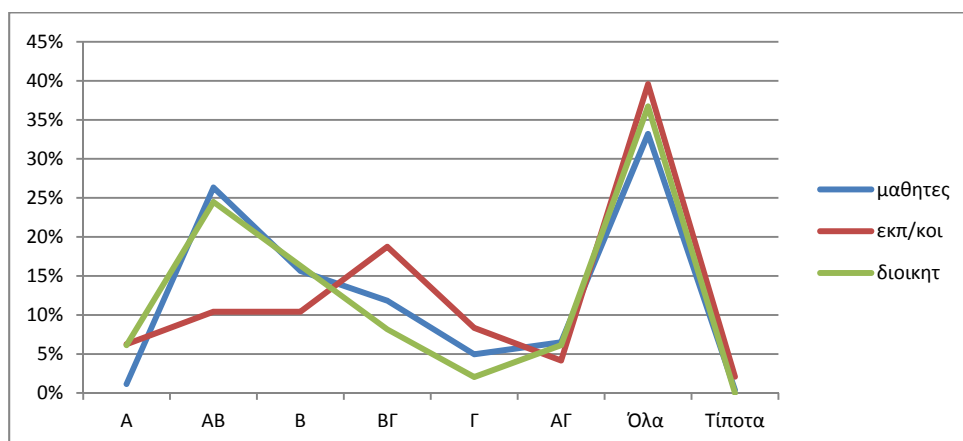

Σχόλια:

- Ομοιογενές μοτίβο και πάλι
- Αξιοσημείωτα:
 - Η προϋπόθεση της ύπαρξης ενδιαφέροντος και η δέσμευση των μαθητών (ότι θα συνεχίσουν το πρόγραμμα μέχρι το τέλος)
 - Η μη-προϋπόθεση για ειδικές γνώσεις από τους μαθητές

11. Τι πρέπει να έχουν οπωσδήποτε οι εκπαιδευτικοί που θα συμμετάσχουν;

A. ενδιαφέρον για επιχειρείν - B. καινοτόμες ιδέες & ανοικτό μυαλό - Γ. διαθέσιμο χρόνο

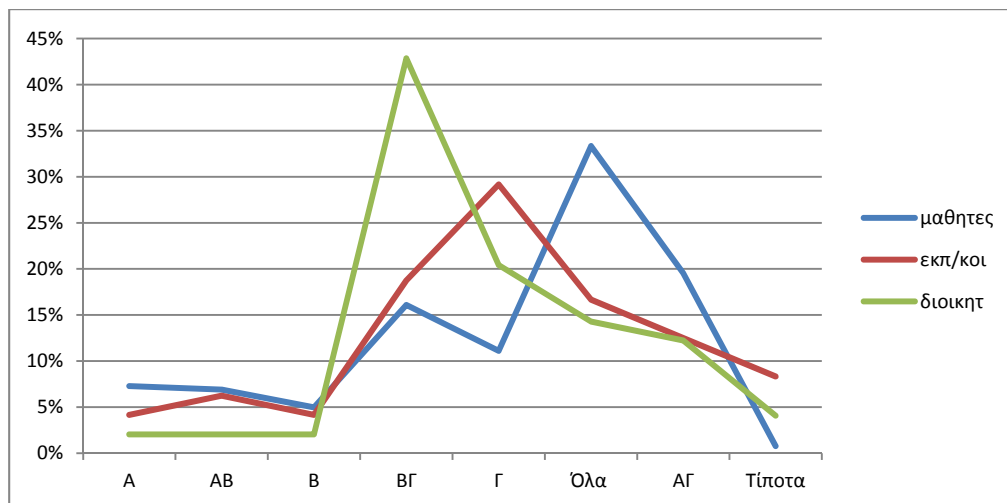

Σχόλια:

- Σχετικά ομοιογενές μοτίβο
- Αξιοσημείωτα:
 - Η μη-ανάδειξη του διαθέσιμου χρόνου και του ενδιαφέροντος για το επιχειρείν ως προϋπόθεση συμμετοχής από πλευράς των εκπαιδευτικών

12. Ποιο είναι το βασικότερο χαρακτηριστικό που πρέπει να διαθέτουν;

Α. γνώσεις / σχετικό πτυχίο - Β. εμπειρία σε επιχείρηση - Γ. ικανότητα επικοινωνίας / εμπειρία προγρ/των

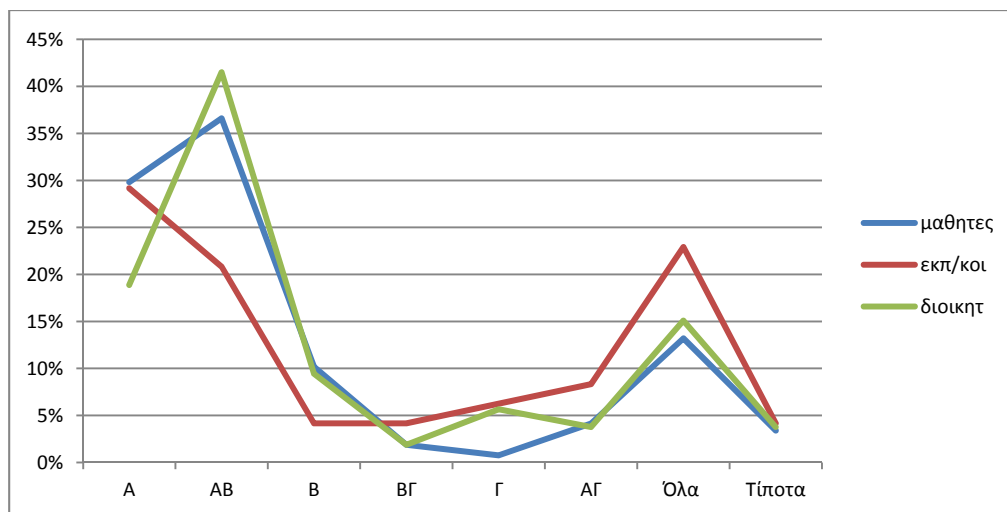

Σχόλια:

- Ανομοιογενές μοτίβο
- Αξιοσημείωτα:
 - Η μη-ανάδειξη του σχετικού πτυχίου και της εμπειρίας σε επιχείρηση ως προϋπόθεση συμμετοχής από πλευράς των εκπαιδευτικών

13. Ποιο είναι το βασικότερο κριτήριο για την επιλογή των επιχειρήσεων;

Α. καλή οργάνωση - Β. αντικείμενο - Γ. εγγύτητα στο σχολείο

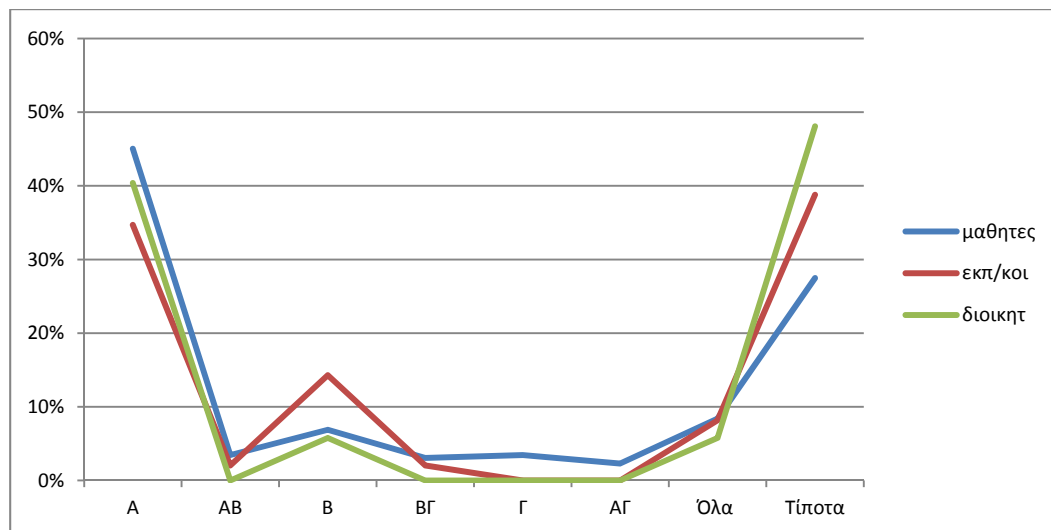

Σχόλια:

- Ομοιογενές μοτίβο
- Αξιοσημείωτα:
 - Η ανάδειξη του επιπέδου οργάνωσης και του αντικειμένου της συνεργαζόμενης επιχείρησης ως βασικά κριτήρια για την επιλογή της

14. Αν έχεις συμμετάσχει σε ένα τέτοιο πρόγραμμα, πώς αισθάνθηκες;

Α. πολύ ωραία - Β. αδιάφορα - Γ. χάσιμο χρόνου

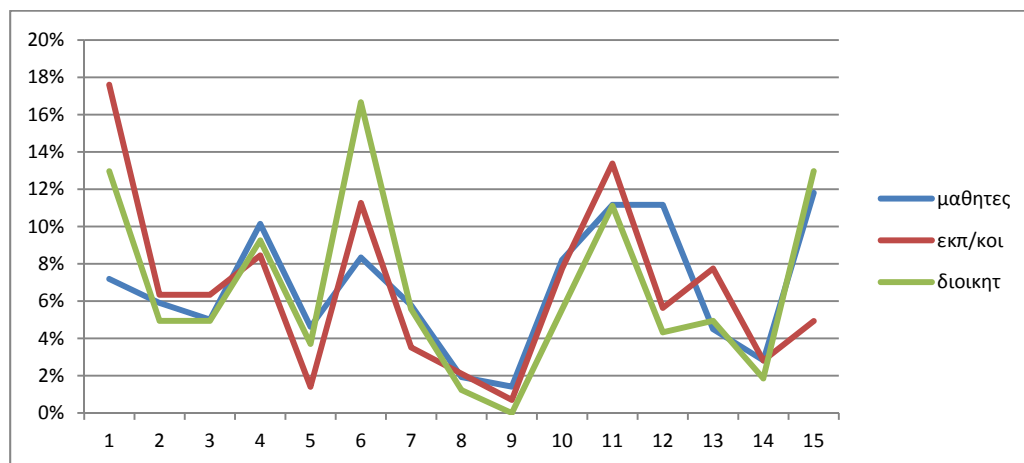

Σχόλια:

- Εξαιρετικά ομοιογενές μοτίβο
- Όσοι έχουν συμμετάσχει στο παρελθόν σε προγράμματα τα βρήκαν πολύ ωραία

IV. Ειδικά θέματα

Διακύμανση της απάντησης «όλα» στις ερωτήσεις

Σχόλια:

- Ομοιογενές μοτίβο
- Υψηλά ποσοστά του «όλα» στις ερωτήσεις 1, 6, 11, 12, 15 και 4.

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ

Μετά το τέλος του 3^{ου} μέρους, οι συμμετέχοντες **αξιολογούσαν** (συνήθως ομαδικά) την όλη εμπειρία τους από την διαδικασία και τον τρόπο που συνεργάστηκαν.

Με βάση τις απαντήσεις τους συνάγονται τα εξής:

- Η μεγάλη πλειοψηφία μαθητών, εκπαιδευτικών και διοικητικών βρήκε την διαδικασία ενδιαφέρουσα, πρωτότυπη - καινοτόμα, ευχάριστη, εντυπωσιακή και διευκολυντική της συνεργασίας και του προβληματισμού – στοχασμού.
- Μια σημαντικά μικρότερη μερίδα βρήκε ορισμένα σημεία της ασαφή και αφηρημένα, ενώ διατυπώθηκαν και ερωτηματικά για την σκοπιμότητα της ίδιας της έρευνας.

Αναλυτικότερα επί του θέματος αυτού στην Τελική Έκθεση.